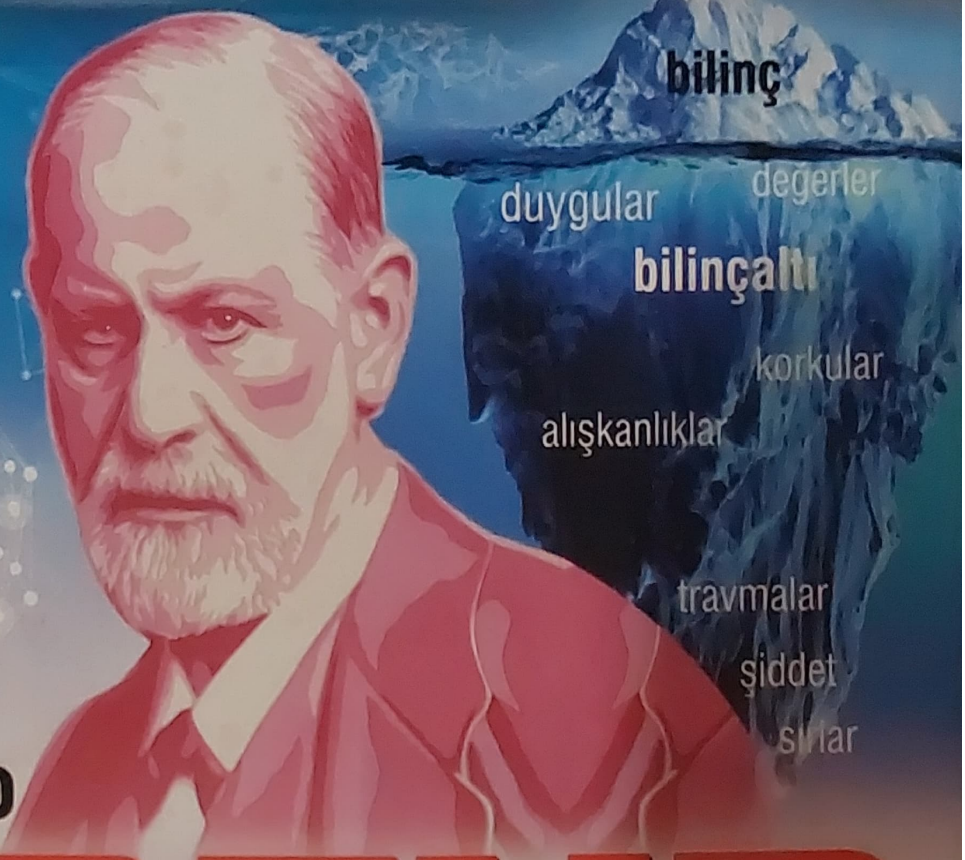
Evrendeki en büyük gösteri, aklını keşfettiğin an başlar!

SIGMUND

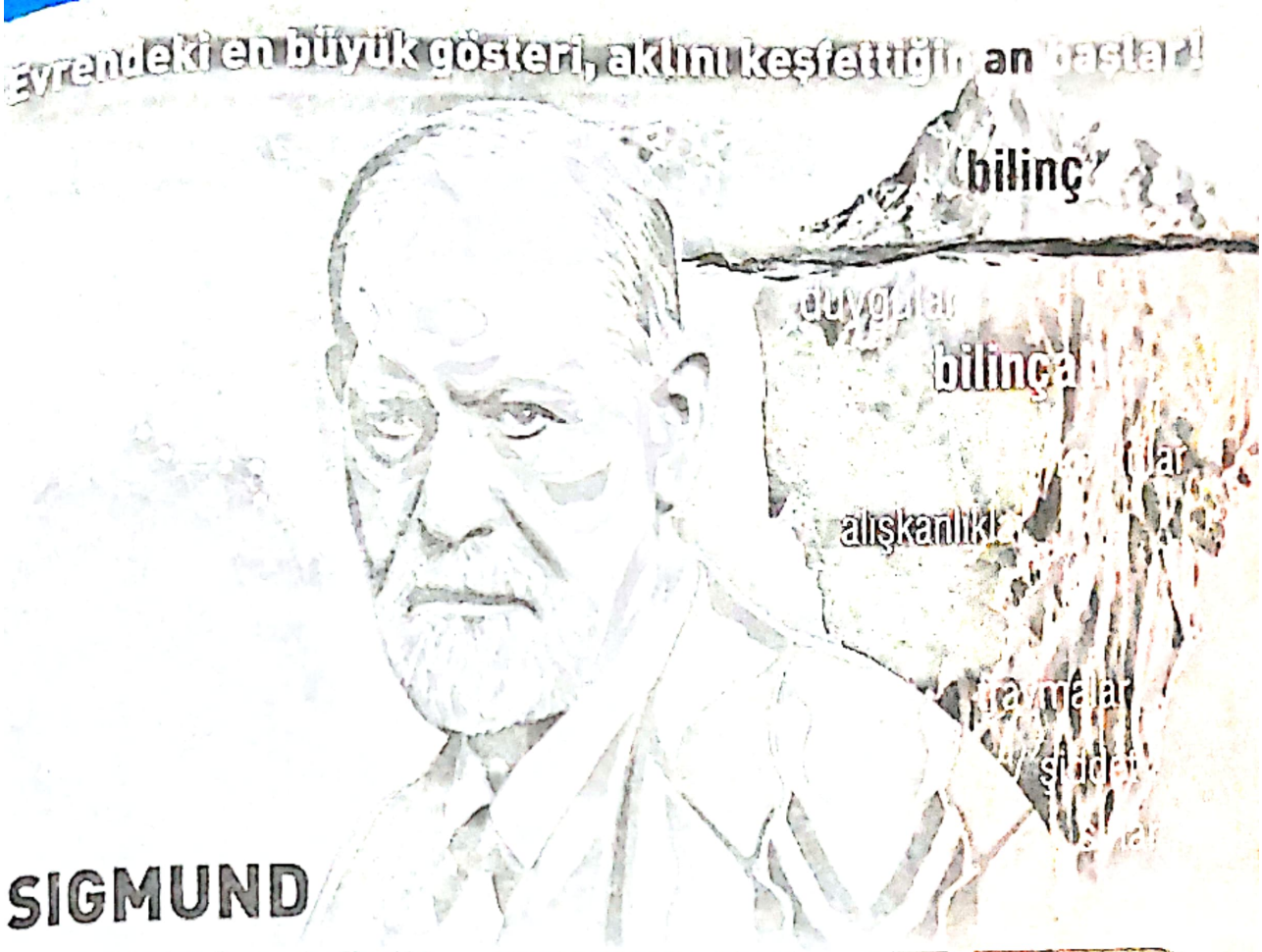
FREUD

BİLİNÇALTINI KEŞFETMEK

BİR DAHİNİN ZİHNİN DERİNLİKLERİNE YOLCULUĞU VE TEORİLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

İKİLEM

SIGMUND

FREUD

BİLİNÇALTINI KEŞFETMEK

BİR DAHİNİN ZİHNİN DERİNLİKLERİNE YOLCULUĞU VE TEORİLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

İKİLEM

Yazar: Sigmud Freud
Çeviren: Oğuz Tüz
Editör: Hakan Mermicioğlu
Kapak Tasarımı: İkilem Yayınevi tasarım ekibi
Yayıncı Sertifika No: 42236
ISBN: 978-605-69858-1-2

1. Basım: Ocak 2020

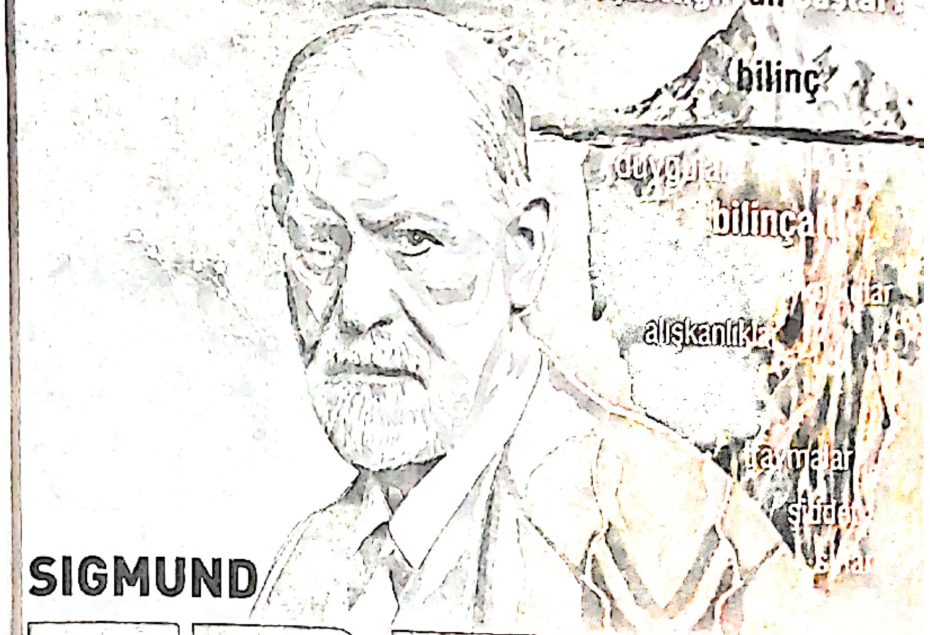
İKİLEM YAYINEVİ
Atıfbey Mah. Kemal Reis Cad. Urhan Apt. No: 2/1 Daire:2
Gaziemir / İZMİR

bilgi@ikilemkitap.com
0553 832 5294

BASKI
Bizim Büro Basım Evi Yayın ve Dağıtım Hizmetleri
Sanayi ve Tic.Ltd.Şti.

© 2020 İkilem Yayınevi
Eserin tüm yayın hakları İkilem Yayınevi'ne aittir.
Yazılı izin olmadan kısmen veya tamamen hiçbir yolla kopya edilemez,
çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.
www.ikilemkitap.com

Evrendeki en büyük gösteri, aklını keşfettiğin an başlar!

SIGMUND

FREUD

BİLİNÇALTINI KEŞFETMEK

BİR DAHİNİN ZİHNİN DERİNLİKLERİNE YOLCULUĞU
VE TEORİLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

İÇİNDEKİLER

SIGMUND FREUD 9

OTOBİYOGRAFİ 15

I 17

II. 35

III 51

IV 66

V 79

Son Söz (1935) 97

FREUD'UN SIRLARI 103

FREUD'UN RÜYA TEORİLERİ 133

SIGMUND FREUD

Doğum: 6 Mayıs 1856, Moravia, Çekoslovakya

Ölüm: 23 Eylül 1939, Londra, İngiltere

Çalışma Alanları: Nöroloji, psikoterapi, psikanaliz

Kurumlar: Viyana Üniversitesi

Öğrenim: Viyana Üniversitesi (Dr. 1881)

Akademik Danışmanlar: Franz Brentano, Ernst Brücke, Carl Claus

Tanınması: Psikanaliz

Etkilendikleri: Aristo, Börne, Brentano, Breuer, Charcot, Darwin, Dostoyevsky, Empedocles, Fliess, Goethe, Haeckel, Hartmann, Jackson, Jacobsen, Kant, Mayer, Nietzsche, Plato, Schopenhauer, Shakespeare, Sophocles

Etkiledikleri: Adorno, Althusser, Bass, Bloom, Breton, Brown, Chodorow, Dalí, Deleuze, Derrida, Firestone, Anna

Freud, Fromm, Gallop, Gilligan, Grosz, Guattari, Habermas, Horney, Irigaray, Janov, Jones, Jung, Kandel, Khanna, Klein, Kovel, Kristeva, Lacan, Lyotard, Marcuse, Merleau-Ponty, Mitchell, Molyneux, Paglia, Perls, Rank, Reich, Ricoeur, Rieff, Sartre, Solms, Stekel, Sullivan, Trilling

Ödüller: Goethe Prize (1930)Foreign Member of the Royal Society (London)

Eş: Martha Bernays (e. 1886–1939)

Sigmund Freud, günümüz psikolojisinin öncülerinden biriydi. Psikanalizin yaratıcısı olan Freud, kendisini entelektüel bir dev olarak diğerlerinden ayırdı. İnsan davranışını anlamak için yeni tekniklere öncülük etti ve çabaları şimdiye dek geliştirilen en kapsamlı kişilik ve psikoterapi teorisi ile sonuçlandı. Freud, Viyana'da üç erkek ve beş kız çocuğu olan ailenin ilk çocuğuydu. Kuzeybatı Moravya'daki Ostrau yakınlarındaki kırsal bir kasaba olan Freiberg'de doğdu. Freud'un ailesinin mali kaynakları sınırlı olmasına ve kalabalık bir dairede yaşamaya zorlanmış olmasına rağmen, ebeveynleri Freud'un zihinsel kapasitesini geliştirmek için her türlü çabayı gösterdi.

Çok erken yaşlardan itibaren pek çok ilgi alanı vardı, ne yazık ki meslek seçimleri Yahudi olması nedeniyle sınırlıydı. "Leopoldstdter Communal-Real-und Obergymnasium" da okula başladı ve 1873 yılında ayrılma sınavına girdi. Bu aynı zamanda Freud'un Viyana Üniversitesi Tıp Fakültesine kayıt olduğu yıldı. 1881'de tıp doktorasını aldı. 1876-

1882 yılları arasında Ernst Bürcke altındaki Fizyoloji Enstitüsü'nde asistan olarak nöroloji araştırma görevlisi olarak çalıştı. 1885'te Freud, Paris'teki "Salpetriere" de Charcot ile bir yıllık burs kazandı. 1886'da Freud, ilk nörolog ofisini Viyana'daki Rathausstrasse'de açtı. Jean-Martin Charcot altında Freud, hipnozu klinik bir teknik olarak uyguladı ve gözlemledi ve teorisinin başlangıcını zihninde formüle etmeye başlıyordu.

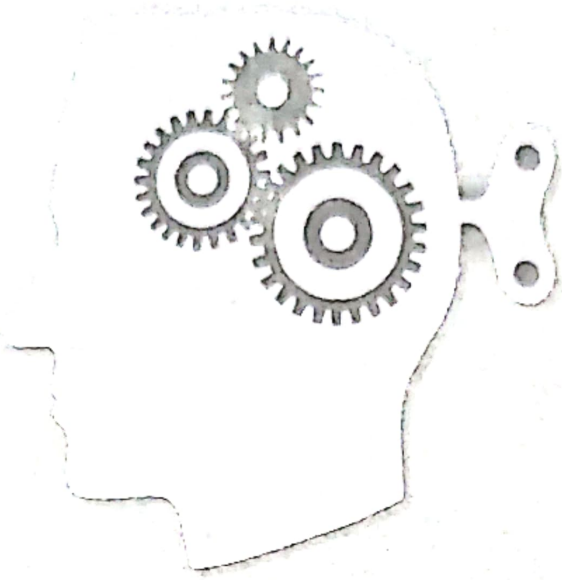
Freud, özellikle histeri vakalarında yoğunlaşarak çalışmalarını sürdürüyordu. Josef Breuer ile birlikte Hysteria Çalışmaları'nı yayınladığı 1895 yılına kadar, kendi zihin teorisini tanımlamak konusunda önemli ilerleme kaydetti. Babasının ölümünden esinlenerek yoğun bir çalışma ve öz-analiz dönemi, Freud'a 1900'deki Düşlerin Yorumlanması ve 1901'deki Gündelik Yaşamın Psikopatolojisi'nin yayınlanmasına yol açtı. Freudian makbuzları, akıl teorileri için geniş bir izleyici kitlesi buldu. 1902'de nihayet Viyana Üniversitesi'nde doçent olarak görev aldı. 1908'de Freud, Viyana'da bir Psikanalitik toplum kurdu ve böylece yeni alanı daha geniş bir kabul görmeye başladı. Aynı zamanda Freud, din, edebiyat ve daha da önemlisi onu geniş ve popüler bir izleyici kitlesine bağlayan giriş dersleri hakkında yazılar yayınladı. 1920 yılında, kızı Sophie'nin ölümünden esinlenerek, *Haz İlkesinin Ötesinde*'yi yayımlandı. Kısa süre sonra 1923'te *Ego ve Kimlik* yayınlandı. Bu çalışma, onun

yapısal zihin teorisinin son bir formülasyonunu içeriyordu. 1923'ün sonlarında Freud kansere yakalanmıştı. Ancak çalışmalarını yayınlamaya devam ediyordu. 1927'de kadın cinselliği üzerine bir dizi makale yayınlamıştı.

Freud 1939'da öldü. Bugün spekülatif teorileri destek bulamadığı için her taraftan eleştiriye uğruyor. Bununla birlikte, Freud'un çalışması insan doğası hakkında yeni bir düşünce tarzı sundu ve mirası milyonlarca kelime ve inançta yaşıyor.

OTOBİYOGRAFİ

"Bir insan bir yere bakıyorsa orada ilgilendiği bir şey vardır. Bir insan bir yere hiç bakmıyorsa orada ilgilendiği bir şey kesinlikle vardır."

I

"Otobiyografi Çalışmaları" serisinin yazarlarından bazıları, bu çalışmaya, üzerlerine aldıkları olağandışı zorlukları dile getirerek başladı. Benim açımdan ise durum daha da zordu. Çünkü zaten bu çalışmayla benzerlik gösteren ve konunun doğası itibariyle kendi düşüncelerimi aktarmak durumunda olduğum makaleler yayınlamış durumdaydım.

1909 yılında, Worcester, Massachusetts'te Clark Üniversitesi'nde, kuruluşunun beşinci yıldönümünün kutlamalarına davet edildiğimde, verdiğim beş konferansta psikanalizin gelişimi ve konusu ile ilgili ilk açıklamalarımı yapmıştım. Ancak yakın bir zamanda, yirminci yüzyılın ilk yıllarını ele alan bir Amerikan kolektif yayınına benzer türde bir katkı yapma cazibesine kapılmıştım. Çünkü editörleri psiko-analizin önemini anlayarak, psikanalize özel bir bölüm ayırmışlardı. Bu iki tarih arasında, şu an

için söyleyebileceğim her şeyin özünü içeren "Psiko-Analitik Hareketin Tarihi Üzerine" adlı bir makale ortaya çıktı. Kendimle çelişmemem gerektiğinden ve kendimi tekrarlamak istemediğim için, öznel ve nesnel tutumların, biyografik ve tarihi çıkarların yeni bir oranda birleştirildiği bir anlatı oluşturmaya çalışmalıyım.

6 Mayıs 1856 tarihinde, günümüzde Çekya sınırlarında kalan Moravya içerisindeki küçük bir kasaba olan Freiburg'da dünyaya geldim. Ailem Yahudiydi ve ben de öyle kaldım. Babamın ailesinin uzun süre Ren Nehri dolaylarında (Köln'de) yaşamış olmasına hak veriyorum. Çünkü, Yahudiler 14 ve 15'inci yüzyıl boyunca maruz kaldıkları zulümler karşısında doğuya doğru kaçtılar. 19'uncu yüzyılda ise Liyvanya'dan Galiçya yoluyla Almanya Avusturya'sına yeniden göç ettiler. Dört yaşında bir çocukken Viyana'ya geldim ve tüm eğitim hayatım burada geçti. Spor salonunda, yedi yaş grubunun zirvesindeydim ve bu durumun sağladığı özel ayrıcalıklarının keyfini çıkardım. Sınıfta ise varlığımla yokluğum neredeyse aynıydı. Çok kısıtlı şartlarda yaşamamıza rağmen, babam meslek seçimim için neye yatkınsam onu takip etmem gerektiği konusunda ısrar etti. Ne o zaman ne de aslında sonraki yaşantımda, doktorluk kariyeri adına özel bir tutkum olmadı. Daha doğrusu, doğal nesnelere değil, insani endişelere daha fazla yönelten bir tür meraktan etkilenmiştim. Üstelik bu merakı gidermenin

en iyi araçlarından birisi olan gözlem yapmanın önemini de kavramamıştım. Çok geç farkettim ki, İncil hikayesine yönelik derin meşguliyetim (neredeyse okuma sanatını öğrenir öğrenmez) ilgimin yönüne kalıcı bir etki yapmıştı. Büyüklerimden ziyade, ileride iyi tanınmış bir politikacı olacak bir sınıf arkadaşımın güçlü etkisiyle, bende de onun gibi sosyal faaliyetlerde bulunmak üzere hukuk dalında çalışmam gerektiği şeklinde bir istek gelişti. Aynı zamanda, dönemin ilgi çeken konusu olan Darwin teorileri, dünyayı anlamamızda sıra dışı gelişme umutlarımızı yeşerttiği için beni fazlasıyla cezbetti. Bunun yanında, tıp öğrencisi olmak için okulumu terketmeden hemen önce katıldığım bir konferansta, Profosör Carl Bruhl tarafından, Goethe'nin doğa üzerine yazdığı o güzel makalesinin yüksek sesle okunduğunu duymak da beni ciddi anlamda etkilemişti.

Üniversiteye girdiğim 1873 yılında kayda değer hayal kırıklıkları yaşadım. Herşeyin ötesinde, benden Yahudi olduğum için ikinci sınıf bir insan ve bir uzaylı gibi hissetmem konusunda bir beklenti olduğunun farkına vardım. Öncelikle, bu tip şeyleri yapmayı bütünüyle reddettim. Atalarımdan ya da insanların ifade etmeye başladıkları şekliyle ırkımdan neden utanç duymam gerektiğini hiçbir zaman anlamadım. Çok fazla hayıflanmadan, toplumda hiçe sayılmamı sineme çektim. Çünkü, bu dışlanmışlığa rağmen, bana öyle geliyordu ki aktif bir işçi dostum, insaniyet na-

mına köşe bucakta bile olsa bana bir iş imkanı bulabilirdi. Ancak üniversitedeki bu ilk izlenimlerin sonradan önemli bir sonucu olacaktı. Erken bir yaşta muhalefette bulunmanın kaderine ve 'uyumlu çoğunluk' tarafından konulan yasaklamalara alışmıştım. Bu temeller benim muhakeme etme özgürlüğümün belli bir dereceye ulaşmasını da sağlamış oldu.

Üstelik, üniversitedeki ilk yıllarımda, gençliğimin beni içine daldırdığı yeteneklerimin özgünlük ve sınırlamalarının bilimin pek çok dalında başarı elde etmemi engellediğini keşfetmeye mecbur kaldım. Dahası, Mephistopheles'in uyarısının doğruluğunu öğrendim:

'Bilimsel olarak etrafta boşuna gezinip duruyorsun. Herkes yalnızca öğrenebileceği kadar öğrenir'

Nihayetinde, Ernst Brucke'nin psikoloji laboratuarında huzuru, tatmini, saygı duyabileceğim ve kendime model olarak alabileceğim muhteşem Brucke ile asistanları Sigmund Exner ve Ernst Fleischl Von Marxow'u buldum. Son saydıklarımla beraber, zeki bir insan olan Brucke ile arkadaşlık tabirinin de ötesine geçen ayrıcalığına sahip olmuştum. Brucke bana çalışmam için sinir sisteminin histolojisi ile ilgili bir sorunu iletti. Bu problemi Brucke'un tatmin olacağı bir seviyede çözdüm ve bu çalışmayı kendi kendime daha ileri bir seviyeye taşıdım. Kısa kesintiler haricinde,

1876'dan 1882'ye kadar bu enstitüde çalıştım ve burada ilk boşalması muhtemel asistanlık görevini benim dolduracağım düşünülüyordu. Psikiyatri haricindeki çeşitli tıp branşlarının benim için cazibesi yoktu. Tıbbi çalışmalarımı takip etme konusunda kesinlikle ihmalkardım. Bu durum, 1881 yılında bir şekilde gecikmiş tıp doktoramı alana kadar da devam etti.

Dönüm noktası 1882 yılında gerçekleşti. O yıl, benim için mümkün olan en fazla saygınlığı hissettiğim öğretmenim, kötü mali durumum ışığında, teorik kariyerimi terk etmemi şiddetle tavsiye ederek babamın cömert davranışlarına yönelik (meslek seçimim için neye yatkınsam onu takip etmem gerektiği konusunda ısrar etmesini) bir ayarlama yaptı. Onun önerisini takip ettim, psikoloji laboratuvarını bıraktım ve klinik asistanı (Aspirant) olarak General Hospital'a girdim. Kısa süre sonra aile hekimi (Sekundararzt) olarak terfi ettim ve hastanenin çeşitli bölümlerinde (öğrenciyken çalışmalarına ve kişiliğine hayranlık duyduğum Meynert'in yönetimi altında altı aydan fazla) çalıştım.

Belli bir anlamda, yine de başlangıçta başladığım iş hattına sadık kaldım. Tam da Flechsig'in, miyelin kılıflara ait formasyonların eş zamanlı olmadığına dair keşiflerinin karmakarışık sistem yapılarına ışık tuttuğu bir zamanda, Brucke'un araştırmalarım için bana önerdiği konu en de-

rindeki balıklardan birisi olan Ammocoetes Petromyzon'un omuriliği idi. Ben ise insan merkezi sistemine geçiş yaptım. Tek konu olarak 'medulla oblongata'yı (soğanilik / beynin en arka kısmı) seçerek başlamam, gelişimimin devamlılığı açısından başka bir işaretti. Üniversitedeki daha önceki yıllarımdaki çalışmalarımın yaygın karakterinin aksine, artık çalışmamı sadece tek bir konu veya problem üzerine yoğunlaştırmak için hevesim artıyordu. Bu hevesim devam ederek, o zamandan beri 'tek taraflı olduğum' yönünde suçlanmama neden oldu.

Daha önce Psikoloji Enstitüsü'nde iken, artık Serebral (Beyin) Anatomisi Enstitüsü'nün aktif bir çalışanı olmuştum. Bu hastane yıllarımdan kalan 'medulla oblongata'nın sistem süreci ile onun nükleer kökenine dair bazı kısa makalelerim ve konuyla ilgili bulgularıma dair bazı notlarım Edinger tarafından alındı. Kendisinin altında çalışmadığım dönemde bile bana laboratuara giriş izni veren Meynert, bir gün kendimi bütünüyle beyin anatomisine adamamı ve daha yeni metotları kullanmak için kendisini çok yaşlı hissettiği için üniversitede verdiği dersleri devralmamı istedi.

Konunun çok kapsamlı olmasından ve bu müthiş insanın bana karşı her her daim sergilediği nezaketi kaybetme olasılığından çekinmemden dolayı, teklifi geri çevirdim.

Maddi açıdan bakıldığında, beyin anatomisi psikolojiden elbette daha iyi değildi. Bu hususu göz önünde bulundurarak sinir sistemi bozuklukları (asabiye) konusunda çalışmaya başladım. O dönemde, Viyana'da tıbbın bahsedilen dalında çok az uzman vardı. Çalışmaların materyalleri hastanenin farklı bölümlerine dağıtılmıştı. Konuyu tatmin edici bir düzeyde öğrenmenin imkanı yoktu ve birileri başka birilerinin öğretmeni olmaya zorlanıyordu. Beyin yerleşimi üzerine kitabı sayesinde kısa süre önce atanan Nothnagel bile tıbbın diğer alt birimleri arasından neropatolojiyi (sinir sistemi patolojisi) seçmemişti. Bu arada, uzaktaki Chatcot'un müthiş ismi beni cezbetmişti. Böylece, önce Viyana'da sinir sistemi rahatsızlıkları üzerine üniversite öğretim elemanı (dozent) olarak atanma ve sonrasında çalışmalarıma Paris'te devam etme üzerine bir plan yaptım.

Genç bir doktor olarak çalışmaya devam ettiğim müteakip yıllarda, sinir sistemi rahatsızlıklarına dair birçok klinik araştırması yayımladım. Sahaya yavaş yavaş alışmaya başlıyordum. Medulla oblangata içerisindeki bir lezyonun yerini öyle doğru tespit ediyordum ki patalojik anatomi uzmanının ekleyecek bir bilgisi kalmıyordu. Viyana'da akut sinir iltihabı (polyneuritis acuta) teşhisiyle otopsiye bir vaka gönderen ilk kişi ben olmuştum.

Teşhislerimin şöhreti ve otopside teyit edilmesi, departmanımda hastalara ilişkin kötü bir İngilizce (pidgin-Eng-

lish) ile ders verdiğim Amerikalı hekimlerden bana akın etmeleri sonucunu doğurdu. Nevrozlardan hiçbir şey anlamıyordum. Bir keresinde, izleyicilerime sürekli bir baş ağrısından muzdarip olan bir nevrozu, kronik bir menenjit olarak tanıtmıştım. Haklı olarak bana karşı çıkarak, hep birlikte salonu terkettiler ve öğretmen olarak olgunlaşmamış faaliyetlerim sona erdi. Mazeret olarak, bu olayın Viyana'da benim haricimde, benden büyük otoritelerin de 'nevrasteni'yi (sinirsel zayıflık) beyin tümörü olarak teşhis etme alışkanlığında olduğu bir dönemde meydana geldiği hususunu da ilave edebilirim.

Histolojik (doku bilimine ilişkin) ve kliniksel yayınlarımdan dolayı, 1885'in ilkbaharında nöropatoloji bölümünde öğretim elemanı olarak atandım. Hemen ardından, Brucke tarafından samimi şekilde takdir edilmenin sonucu olarak, kıymetli bir seyahat bursu ile ödüllendirildim. O yılın sonbaharında, Paris'e yolculuk ettim. Salpetriere'de öğrencilik hayatım başladı. Fakat yabancı ziyaretçilerin kalabalığı içerisinden birisi olarak, başlangıçta çok az dikkat çektim. Bir gün, bir görüşmemizde Charcot savaştan beri Alman tercümanından haber alamamasından yakındı ve birilerinin derslerinin yeni baskılarını Almancaya çevirmesi halinde, bundan mutluluk duyacağını ifade etti. Ben de kendisine yazarak, bu çeviriyi yapmayı teklif ettim. Mektupta yazdığım; 'Fransızca'da duyusal konuşma bozukluğu

değil, motorik konuşma bozukluğu sıkıntısı çektiğim' ifadesini halen hatırlıyorum. Charcot teklifi kabul etti. Artık onun yakın arkadaş çevresine kabul edilmiştim. O zamandan sonra klinikte yapılan herşeyde yer aldım.

Bahsettiğim satırları yazdığım esnada, Fransa'dan bazı makale ve gazete haberleri elime ulaştı. Bunlar, psikanalizin kabul görmesine şiddetle karşı çıkma emareleri gösteriyor ve çoğunlukla benim Fransız okulu ile ilişkilerimle alakalı en hatalı çıkarımlarda bulunuyorlardı. Örneğin, Paris'e yaptığım ziyaretleri Pierre Janet'in teorileri hakkında bilgi almak ve bunları aşırmak için kullandığımı okudum. Şunu açık olarak söylemeliyim ki, Salpetriere'ye yaptığım hiçbir ziyarette Janet'in adı bile geçmedi.

Charcot ile beraberken beni en çok etkileyen şey, bazıları gözlerimin önünde gerçekleşen histeri üzerine yaptığı son araştırmalarıydı. Charcot; histeri olaylarının gerçekliğini ve bunların kanunlara uygunluğununu, insanlardaki sık histeri oluşumunun, histerik felç ve hipnotik telkinden kaynaklanan kasılma oluşumlarının ve bu tip yapay ürünlerin en ince detayına kadar çoğunlukla travmatik sonuçları olan doğal ataklarla aynı özellikleri sergilediğini ispatlamıştı. Charcot'un çoğu demonstrasyonu, bende ve diğer ziyaretçilerde şaşkınlık hissinin dürtülmesi ve dönemin teorilerinden birine müracaat ederek doğrulamaya çalıştığı-

mız şüpheciliğin artması ile başlamıştı. O, her zaman dost yanlısı ve bu tip şüphelere karşı sabırlı idi. Ancak içimizde en kararlı olan da oydu. Bu tartışmalarının birinde, teori hakkında konuşurken zihnimde silinmez bir iz bırakan 'Ca n'empeche pas d'exister' (Varlığı engellenemez) sözünü söylemişti.

Şüphesiz, Cahrcot'un o dönemde bize öğrettiği herşey bugün için doğru değildir. Bazıları şüpheli hale geldi, bazıları ise zamana karşı yenik düştü. Fakat yeteri kadarı bilimin deposunda daimi bir yer buldu. Paris'i terk etmeden önce, bu müthiş adamla histerik ve organik felçlerin karşılaştırmalı çalışması hakkındaki bir planla ilgili fikir alışverişinde bulundum. Ben, vücudun farklı bölümlerinin histerik felci ve hissizleşmesi hakkındaki tezin, anatomik gerçeklere değil de genel limit düşüncesine göre sınırlandırılmış olarak kurulmasını istedim. Bu fikre katıldı. Fakat gerçekte, nevroz psikolojisine daha derinden dalmaya yönelik özel bir ilgisi olmadığını görmek kolay oldu. Herşey konuşulup yapıldıktan sonra, çalışması patolojik anatomiden başladı.

Viyana'ya dönmeden önce, genel çocukluk rahatsızlıkları ile ilgili ufak bilgiler kazanmak için bir kaç hafta Berlin'de kaldım. Viyana'daki çocuk rahatsızlıklarının tedavisi halk enstitüsü başkanı olan Max Kassowitz, nevrotik çocuk

rahatsızlıkları ile ilgili bir bölümde beni yetkili kılacağına dair söz vermişti. Berlin'de, Adolph Baginsky tarafından bana yardımcı olundu ve kendisi tarafından dostça karşılandım. Sonraki yıllarda, Kassowitz Enstitüsü'nden, tek ve çift taraflı nevrotik çocuk felçleri hakkında çok sayıda monografi yayımladım. Bu yüzden, daha sonra (1897'de), Nothnagel beni müthiş 'Handbuch der Allgemeinen und Speziellen Therapie' de (Genel ve Özel Terapi El Kitabı) aynı konu ile uğraşma sorumluluğu verdi.

1886 yılının sonbaharında, Viyana'ya hekim olarak yerleştim ve dört yılı aşkın bir süredir uzak bir şehirde beni bekleyen kızla evlendim. Bu arada, biraz geriye gidip zaten meşhur olmadığım o genç yaşta bu durumun (dört yıl beni beklemesinin) nişanlımın hatası olduğunu açıklayabilirim. Derin ancak ikinci planda kalmış bir ilgi, beni 1884'te, Merck'ten o zamanlar az bilinen kokain ve onun psikolojik etkisi hakkında biraz bilgi almaya sürüklemişti. Çalışmanın ortasındayken, iki yıldır ayrı kaldığım nişanlımı ziyaret etmek için bir seyahat imkanı doğdu. Kokain araştırmamı apar topar sonlandırdım ve konu hakkındaki monografide, kokainin daha fazla yararının yakında bulunacağını tahmin ettiğimi belirterek, o ana kadar yazdıklarımla yetindim. Yine de, göz hekimi olan arkadaşım Konigstein'a kokainin özelliklerinin göz hastalıklarında ne dereceye kadar uygulanabilir olduğunu araştırması gerektiğini ifade ettim.

Tatilden döndüğümde, o olmasa da, önceden kokain hakkında konuştuğum başka bir arkadaşım olan Carl Koller'in (halen New York'ta) hayvanların gözlerinde belirleyici deneyler yaptığını ve bunları Heidelgerg'teki Göz Hekimliği Kongresi'nde tanıttığını gördüm. Bu arada, Koller küçük ameliyatlarda çok önemli olan kokainle lokal anestezinin haklı şekilde mucidi olarak kabul edilir. Ama nişanlımı, bu kopuklukta bir garez olmadığını söylemekten bıktırdım.

Şimdi, sinir hastalıkları uzmanı olarak Viyana'ya yerleştiğim zaman olan 1886 yılına geri döneceğim. Charcot'tan görüp öğrendiklerim üzerine "Tıp Topluluğu" (Society of Medicine) önüne bir rapor sunmak görevi bana kaldı. Ama kötü bir şekilde karşılandım. Hekim olan Başkan Bamberger gibi yetkili kişiler söylediklerimin inanılmaz olduğunu ifade ettiler. Meynert, beni Viyana'da anlattıklarıma benzer vakaları bulmam ve bunları "Topluluk" önünde sunmaya davet etti. Bunun için çaba sarf ettim ama bölümlerinde benzer vakalar bulduğum kıdemli bölüm sahipleri inceleme yapmama ve kendileri ile çalışmama izin vermediler. Onlardan birisi olan yaşlı bir cerrah bağırarak "Ama sevgili bayım, bu kadar saçma nasıl konuşabilirsin? 'Histeron' uterus demektir. Bir insan nasıl histerik olabilir ki?" dedi. Benim isteğimin tanılarımın ispatlanması değil vakaları kullanmak olduğunu ifade etsem de bir fayda etmedi. Sonunda, hastanenin dışında klasik bir yarı anestezili histerik

bir adama rastladım ve bunu Gesellschaft der Aerztc (Tıp Toplululuğu) önünde tanıttım. Bu defa alkışlandım ama daha fazla bir ilgi söz konusu olmadı. Yüksek otoritelerin inovasyonlarımı reddetmesine olan etkisi sabit kaldı. "İnsanlardaki histeri" ve "telkinle histeri felçleri" yapıtlarımla beraber kendimi muhalefete itilmiş buldum. Hemen sonrasında, beyin anatomisi laboratuvarından çıkarıldım ve ruhsatım iptal edildi. Ders anlatacak bir yerim kalmadı. Akademik dünyadan çekildim ve öğrenim kurumları ile ilişiğimi kestim. Bu, "Gesellschaft der Aerztc"ı ziyaretimden beri tüm bir jenerasyonu kapsıyordu.

Sinir sistemi hastalarının tedavisinden geçimini sağlamak isteyen herkes, onlara yardımcı olmak üzere açıkça bir şeyler yapabilmelidir. Benim tedavi cephanem sadece iki silah içermiştir: Elektro terapi ve hipnotizma. Çünkü tek bir danışmadan sonra su tedavisi uygulamasının reçete edilmesi yetersiz bir gelir kaynağıydı. Benim elektro terapi bilgim, sinir hastalıklarının tüm semptomlarının tedavisi için detaylı talimatlar içeren W.Erb'in 1882 basımlı ders kitabından türemiştir.

Ne yazık ki, bu talimatları izlemenin bir faydası olmadığını ve tam gözlemlerin somut bir örneği için aldıklarımın sadece fantezi ürünü olduğunu kısa sürede görmek zorunda kaldım. Alman nöropatolojisinin en büyük isminin çalış-

masının gerçeğe ucuz kitapçılarda satılan bazı Mısır rüya kitaplarından daha yakın olmadığını fark etmek acı vericiydi. Ancak, bu çalışma bana henüz bağımsız kalamadığım otorite içindeki masum sadakatin başka bir paçavrasından kurtulmama yardımcı oldu. Böylece, Moebius'un; nevrotik rahatsızlıklardaki elektrik tedavisinde elde edilen başarılarda (şu ana kadar yoktu) hekimler tarafından yapılan telkinin etkisi olduğunu açıklayarak durumu kurtarmasından bile önce, elektrikli aparatlarımı bir tarafa koydum.

Hipnotizma ile durum daha iyiydi. Halen bir öğrenciyken, "manyetizmacı" lakaplı Hansen tarafından icra edilen bir gösteriye katılmıştım. Orda fark ettim ki, deneklerden biri ölü gibi solgun ve kaskatı olmuştu ve deney bitene kadar da öyle kalmıştı. Bu durum beni hipnoz olaylarının gerçekliğine iyice ikna etti. Kısa zaman sonra, Heidanhain tarafından bu görüşe bilimsel destek verildi. Ancak bu, psikiyatri profesörlerinin uzun süre hipnotizmanın sadece hileli değil aynı zamanda da tehlikeli olduğunu deklare etmelerini ve hipnotizma uzmanlarını küçümsemelerini engel olmadı. Paris'te hipnotizmanın hastalarda semptom üretme ve sonra da bunları ortadan kaldırma metodu olarak serbestçe kullanıldığını görmüştüm. Şimdilerde ise, tedavi amaçlı olarak, hipnozlu ya da hipnozsuz telkin kullanımında yaygın ve dikkat çekici bir başarı elde eden bir okulun Nancy'de yükseldiğine dair bize haberler ulaşmaktadır.

Bu nedenle, hekim olarak faaliyet gösterdiğim ilk yıllarda, tesadüfi ve sistematik olmayan psikoterapi metotlarından farklı olarak, ana çalışma enstrümanım doğal olarak hipnotik telkin oldu.

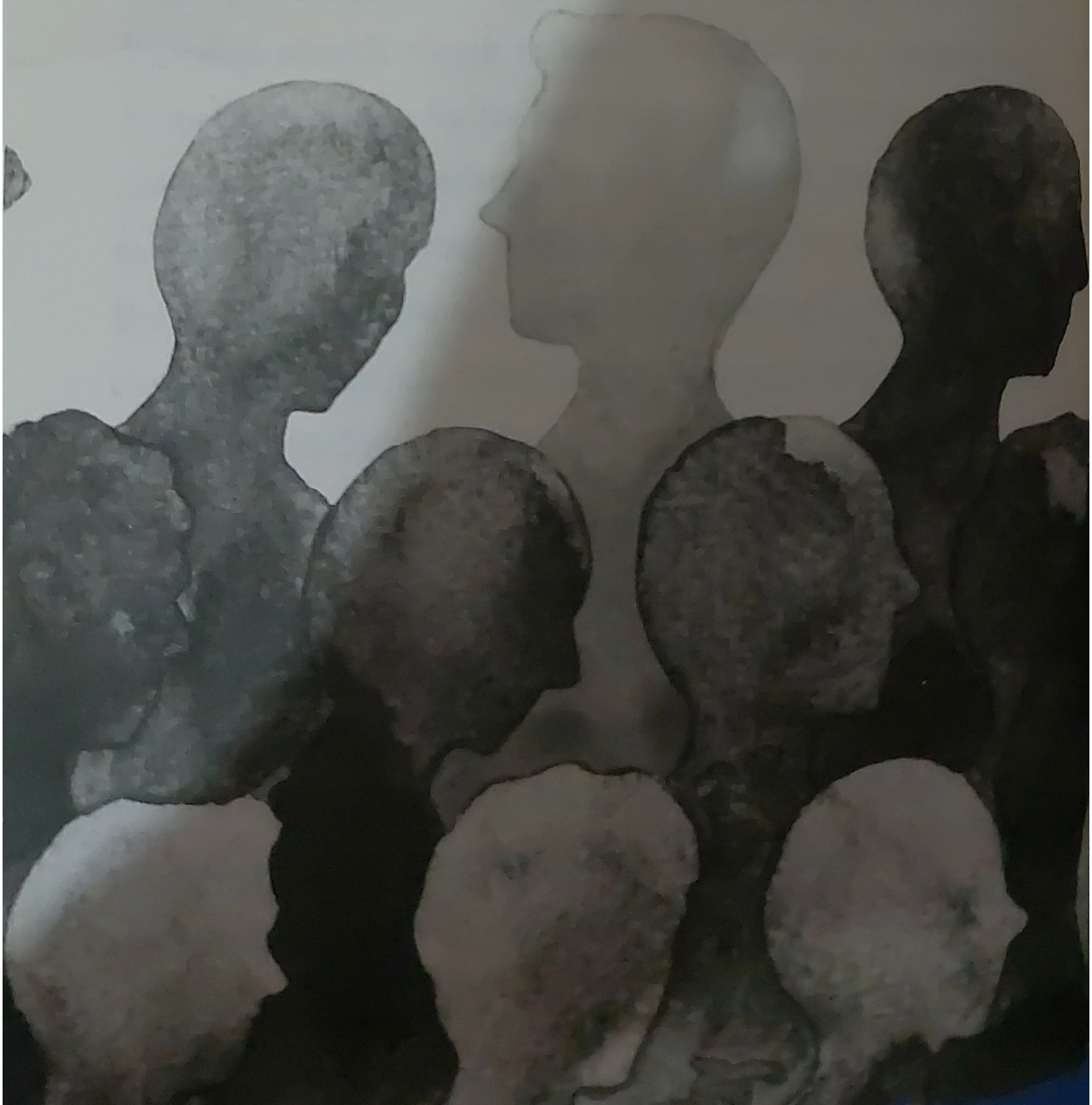
Bu, tabii ki organik nevroz tedavisini bıraktığım anlamına geliyordu. Ancak bunun çok da önemi yoktu. Çünkü bir tarafta bu rahatsızlıkların tedavisiyle ilgili beklentiler her durumda umut vadetmiyordu. Diğer tarafta, geniş bir kasabada sayıları her geçen gün katlanan nevrotiklerin meydana getirdiği kalabalığa kıyasla, bir hekimin kişisel pratiği çok az kalıyordu. Çünkü bu hastalar sorunları çözülmeden bir hekimden diğerine koşuşturuyordu. Bunu bir tarafa bırakırsak, hipnotizma ile çalışmada bazı şeyler pozitif anlamda baştan çıkarıcıydı. İlk defa olarak, birisinin çaresizliğinin üstesinden gelme hissi vardı ve 'mucize yaratıcısı' olma şöhretinin keyfini çıkarmak çok onur vericiydi. Ancak geç olmadan, sürecin zorluklarını keşfettim. O anda, şikayet edilecek sadece iki nokta vardı. Birincisi, her hastayı hipnotize etmede başarılı olamıyordum. İkincisi, bireysel hastaları istediğim ölçüde derin hipnotize edemiyordum. Hipnotik tekniği mükemmelleştirme düşüncesiyle, 1889 yazında Nancy'ye bir yolculuk yaptım ve bir kaç hafta orada kaldım. Orada, yaşlı Auguste Liebeault'ın işçi sınıfının fakir kadın ve çocukları üzerinde çalıştığı duygulandırıcı gösterisine şahit oldum. Professor Hippolytel

Bernheim'ın hastanesindeki hastaları üzerindeki şaşkınlık verici deneylerini seyrettim ve insan bilincinden saklanan güçlü mental süreçlerin mümkün olması ihtimalinin en derin izlenimini edindim. Yol gösterici olacağını düşünerek, hastalarımdan birini benimle Nancy'ye gelmesi konusunda ikna etmiştim. Normal doğumlu olan ve kimsenin onunla ne yapacağını bilemediği için bana devredilen bu hasta, doğuştan yüksek derecede histerikti. Hipnotik etki ile hayatını tolere edilebilir seviyede sürdürmesini sağlamıştım ve her zaman onu içinde bulunduğu durumun sefaletinden kurtarmayı başarmıştım. Ancak kısa sure sonra, hastalığı sürekli olarak nüksetti ve cahilliğim neticesinde, bunu hipnozunun hafıza kayıplı uyurgezerlik seviyesine hiç ulaşmamasına bağladım. Bu defa da, Berhheim bunu defalarca gerçekleştirmeye çalıştı ama o da başarılı olamadı. Bana, telkin yoluyla elde ettiği müthiş terapik başarılarının bireysel hastalarında değil sadece hastane pratiğinde geçerli olduğunu dürüstçe itiraf etti.

1886'dan 1891'e kadar olan zaman zarfında, çok az bilimsel çalışma yaptım ve neredeyse hiçbir şey yayımlamadım. Yeni uzmanlık alanımda kendimi ispat etmek ve büyüyen ailem gibi maddi varlıklarımı garanti altına almayla meşgul oldum. 1891 yılında, arkadaşım ve asistanım olan Dr. Oskar Rie ile işbirliğiyle yazılan çocukların beyin felçleri üzerine ilk çalışmalarım kendisini gösterdi. Aynı yıl içe-

risinde, tıp ansiklopedine katkıda bulunma daveti almam, beni konuşma bozukluğu teorisini araştırmaya yönlendirdi. O dönem, özellikle stresin konumunun belirlenmesi üzerine inşa edilen Wernicke ve Lichtheim'ın görüşlerinin domine ettiği bir zaman dilimiydi. Bu araştırmanın meyvesi, küçük bir eleştirel ve spekülatif kitap olan "Zur Auffassung der Aphasien" (Afazi Kavramı) idi.

“Para, mutluluk getiremez. Çünkü mutluluk, çocukluk arzularının tatmin edilmesidir. Para da bu arzuların nesnesi değildir.”

II.

Az önce bahsetmiş olduğum hipnozdan ilk istifadelerimi açıklayarak, hipnotik telkinden ayrı olarak farklı bir biçimde ilave yapmalıyım. Hastanın uyanık haldeyken yalnızca çok hatalı olarak açıklayabildiği ya da hiç açıklayamadığı semptomunun kökeni üzerine kendisini sorgulamak amacıyla hipnozu kullandım. Bu metot, yalnızca sırf öğüt verici komutlardan ya da yasaklamalardan daha etkili görünmüyordu. Aynı zamanda, nihayetinde monoton telkin prosedürünü elekten geçirmek için mücadele ettiği olgunun kökeni hakkında bir şeyler öğrenme hakkı olan hekimlerin merakını da gideriyordu.

Bu diğer prosedüre geçtiğimdeki hareket tarzı şu şekilde oldu: Brucke'un laboratuarında çalışırken Viyanda'daki en saygın aile hekimlerinden birisi olan ama aynı zamanda solunum fizyolojisi ve denge organı üzerine pek çok kalıcı çalışma yaptığından dolayı bilimsel bir geçmişe sahip olan

Dr. Josef Breuer ile tanışmıştım. Şaşırtıcı bir zekaya sahipti ve benden on dört yaş büyüktü. Onunla ilişkimiz kısa süre sonra daha samimi bir hal aldı. Arkadaşım ve zor koşullarda yardımcım oldu. Bilimsel ilgi alanlarımızı birbirimizle paylaşma alışkanlığını artırdık. Bu ilişkide kazanç doğal olarak benimdi. Psikanalizin gelişmesi bana onun arkadaşlığının bedeli oldu. Böylesi bir bedeli ödemek benim için kolay olmadı ama bundan kaçamazdım.

Ben Paris'e gitmeden önce bile, Breuer 1880 ile 1882 arasında histerik semptomların sebep ve önemine derinlemesine nüfuz etmesine müsaade edilen özel bir muameleye maruz kaldığı bir histeri vakasından bahsetmişti. Bu, Janet'in çalışmalarının halen geleceğe yönelik olduğu bir zamanda olmuştu. Breuer bana defalarca vakanın geçmişinden kesitler okudu ve bende tüm nevrozları tam olarak anlamaya yönelik önceki tüm gözlemlerden daha fazla başarı elde ettiği izlenimi oluştu. Paris'e vardığımda Charcot'u bu keşifler hakkında bilgilendirmeye karar verdim ve bunu gerçekten de yaptım. Ama müthiş adam konuya ilişkin ilk taslağıma hiç ilgi göstermedi. Bunun üzerine o taslağa asla geri dönmedim ve zihnimden çıkmasına izin verdim.

Tekrardan Viyana'dayken Breuer'in gözlemine bir kez daha döndüm ve bana o gözlem hakkında daha fazla şeyden bahsetmesini sağladım. Hasta, sıra dışı bir eğitim ve

doğuştan yeteneklere sahip olan genç bir kızdı. Çok düşkün olduğu babasına bakıcılık yaparken hasta düşmüştü. Breuer onun vakasını devraldığında, kasıntı, inhibisyon ve zihinsel karışıklıklardan oluşan alacalı bir felç durumuyla karşı karşıya kalmıştı. Tesadüfi bir gözlem genç kızın hekimine gösterdi ki; domine edildiği an itibariyle duygusal kurgusunu söze dökmeye teşvik edildiği takdirde, bu bulutlu bilinçlilik durumlarından kurtulması mümkün olabilirdi. Bu keşiften hareketle, Breuer yeni bir tedavi metoduna ulaştı. Kızı derin hipnoza aldı ve her seferinde onun zihnini baskılayan şeyin ne olduğunu anlatmasını sağladı. Bu yolla depresif kafa karışıklığı ataklarının üstesinden geldikten sonra, Breuer, aynı prosedürü genç kızın inhibisyon ve fiziksel rahatsızlıklarını ortadan kaldırmak için de işletti. Genç kız, uyanık haldeyken, semptomlarının nasıl arttığına dair diğer hastalardan daha iyi bir tarifte bulunamıyordu. Ayrıca bu semptomlarla hayatındaki herhangi bir tecrübe arasında bir bağ da kuramıyordu. Hipnozdayken, aniden kayıp bağlantıyı keşfetti. Bu hipnoz hali genç kızın babasına bakıcılık yaparken edindiği dokunaklı olayların geri gelmesi ile neticelendi. Bir başka deyişle, semptomların bir anlamı vardı ve bunlar hissi durumların kalıntı ve hatıralarıydı. Babasının hasta yatağındayken, bir çok örnek olayda baskılamak zorunda kaldığı düşünce ya da dürtünün olduğu ve onun yerine ve ikamesi olarak sonra-

dan semptomun meydana geldiği ortaya çıktı. Fakat kural olarak, semptom bu tip tek bir travmatik sahnenin nedeni değil ama bir dizi benzer durumun toplamının sonucuydu. Hasta, hipnoz altındayken halüsinasyon halinde bu tip bir durumu hatırladığı ve sonuçlandırdığı zaman, orijinalinde baskıladığı mental faaliyete ait hislerinin özgür ifadesiyle, semptom ortadan kayboldu ve bir daha da geri dönmedi. Breuer, uzun ve sancılı uğraşların ardından, bu prosedürle genç kızın tüm semptomlarını hafifletmeyi başardı.

Hasta iyileşmişti ve sağlıklı kalmaya devam etmişti. Aslında, ciddi bir iş çıkarma kapasitesine de sahip olmuştu. Fakat bu hipnotik tedavinin son aşamasında, Breuer'in benim için asla aralamadığı bir belirsizlik perdesi meydana gelmişti. Bana önemsiz bir keşif gibi gelen bu durum sayesinde bilimi daha da zenginleştirmek yerine, neden onu uzun süre sır olarak sakladığını da anlayamamıştım. Aslında, acil cevaplanması gereken soru Breur'in tek bir olayda bulduklarının genelleştirilip genelleştirilemeyeceği idi. Ancak bu soruya yalnızca tecrübe ile cevap bulunabilirdi. Dolayısıyla, Breuer'in araştırmalarını kendi hastalarımla tekrar etmeye başladım. Özellikle 1889'daki Berheim'ı ziyaretimin hipnotik telkinin sınırlarını bana öğrettikten sonra, başka hiç bir konu üzerinde çalışmadım. Bahsedilen bulguların bu tip tedaviye erişim sağlayabilen her histeri durumunda istikrarlı olarak doğrulandığını gözlemledikten ve

Breur'unkine benzer biçimde önemli miktarda gözlem materyali topladıktan sonra, müşterek bir yayın yayımlamamız gerektiğini kendisine ilettim. İlk başta, şiddetle karşı çıktı. Sonradan, özellikle histerik semptomların hastanın hayatında meydana gelen olaylardaki izlerini arama ve henüz oluşum aşamasındaki hipnotik üretim sayesinde ortadan kaldırılmaları gibi Janet'a ait çalışmaların onun sonuçlarını beklediği bir esnada, Breur inadından vazgeçti. 1893'te, "Histerik Olayların Fiziksel Mekanizması Üzerine" konulu bir ön bildiri yayımladık. Bunu, 1895'te yayımlanan 'Histeri Üzerine Çalışmalar' isimli kitabımız takip etti.

Eğer şu ana kadar verdiğim izlenim, okuyucuyu 'Histeri Üzerine Çalışmalar'ın tüm temel içeriğinin Breur'un aklının ürünü olması gerektiği yönünde bir beklentiye itmişse, belirtmeliyim ki bu benim tam da sürekli taşıdığım kendi düşüncem ve burada tekrar etmek de amacım olmuştur. Kitapta öne sürülen teori ile ilgili olarak, kısmen sorumluydum, ancak bugün tespit etmenin artık mümkün olmadığı bir ölçüde. Bu teori her halükarda basitti ve gözlemlerin doğrudan tarifinin ötesinde zorlukla hazırlanmıştı. Teori, histerinin tabiatını belirlemeye çalışmamış, yalnızca belirtilerinin kökenine ışık tutmayı amaçlamıştır. İlaveten, teori his yaşamının önemini ve bilinçli (ya da nispeten bilinçli olma kapasitesine sahip) ve bilinçsiz mental eylemlerin ayrımını vurgulamıştır. Bir semptomun, bir etkinin engel-

lenmesi suretiyle baş gösterdiğinin kabulü ile bir dinamik faktör ve aynı semptomun başka bir şekilde kullanılması muhtemel bir miktar enerjinin ürünü olduğunu kabul eden bir ekonomik faktör sunmuştur. (Bu sonraki süreç dönüşüm olarak tarif edilmiştir). Breuer, metodumuzdan 'katartiz' olarak bahsetmişti. Metodun tedavisel amacı; etkinin önemli bir kısmının yanlış yola sapan, orada düğümlenen semptomun deşarj olabileceği ya da duygusal boşalma sağlayabileceği normal yola yönlendirilmesini sağlamak olarak açıklanmıştı. Katartik prosedürün pratikteki sonuçları mükemmeldi. Sonradan ortaya çıkan kusurları ise hipnotik tedavinin tüm biçimlerinde olan türdendi. Kısaltılmış tedavi yöntemi olarak değeri, 1908 yılında, 1'inci Dünya Savaşı esnasında, Simmel tarafından yeniden Almanya'daki savaş nevrozlarının tedavisinde ortaya çıktı. Katartiz teorisinin cinsellik konusunda söyleyecek çok fazla bir şeyi yoktu. 'Histeri Üzerine Çalışmalar'a katkıda bulunduğum vaka geçmişlerinde, cinsel faktörler bariz bir yer teşkil ediyordu. Ancak bunlara diğer duygusal ikazlara olanla hemen hemen aynı miktarda özen gösterildi.

Breuer, ilk hastası olarak meşhur olan ve cinsel tarafı olağanüstü derecede gelişmemiş kalan kız hakkında yazmıştı. "Histeri Üzerine Çalışmalar"dan nevrozların etiyolojisinde cinselliğin ne derece önemli olduğunu tahmin etmek zor olurdu.

Katartizden psikoanalize geçiş sürecine açılışı şekillendiren olay Breuer'in ortak çalışmamızdan çekilmesi olmuştu. Böylece ben de onun mirasının tek yöneticisi olmuştum. Oldukça erken bir aşamada, aramızda görüş farklılıkları vardı. Fakat bunlar ayrılık için bir zemin oluşturmuyorlardı. Bahsedilen görüş ayrılıkları; mental sürecin ne zaman patojenik olduğu ve hastalığın ne zaman normal olarak uğraşılamayacak hale geldiği sorularının cevaplandırılmasına ilişkindi. Breuer psikolojik teori olarak adlandırılabilecek olanı tercih ediyordu. Onun düşüncesine göre; normal bir çıkış yolu bulamayan süreçler olağan dışı (hipnoid) mental durumlar esnasında meydana geliyordu. Bu, bahsi geçen hipnoid durumların kökenine dair müteakip soruların oluşmasına sebebiyet vermişti. Öte yandan, ben, kuvvetler etkileşiminin varlığından ve normal yaşamda gözlemlenecek niyet ve amaçların işleyişinden şüphelenmeye meyilliydim. Dolayısıyla bu, 'savunma nevrozları' ile 'hipnozlu histeri'nin mücadelesi vakasıydı. Ancak çalışmada diğer faktörler olmasaydı, bu tip farklılıklar Breuer'i çalışmadan neredeyse hiç soğutamazdı. Bu faktörlerden birisi olarak, Breur'in şüphesiz hekim ve aile doktoru olarak çalışması onun vaktinin büyük kısmını alıyordu ve benim gibi katartiz çalışmasına kendisini adayamıyordu. Ayrıca kitabımızın hem Viyana hem de Almanya'da gördüğü karşılıktan etkilenmişti. Özgüveni ve karşı koyma gücü mental işleyişinin

geri kalanları gibi tam manasıyla gelişmiş değildi. Örneğin, *Histeri Üzerine Çalışmalar*'ın Adolf von Strumpell tarafından ağır bir başarısızlık olarak değerlendirildiğinde, eleştirilerindeki anlayış kıtlığına gülüp geçmiştim. Breuer ise incinmiş ve hayal kırıklığına uğramıştı. Ancak kararına esas olarak katkıda bulunan şey, müteakip çalışmalarımın onun kendisini razı etmesi imkansız bir yöne doğru gidişiydi.

Belirttiğim üzere, *Histeri Üzerine Çalışmalar*'da oluşturmaya çalıştığımız teori çok eksik kaldı. Özellikle patojenik sürecin temelini oluşturan zemin hususunda etiyoloji problemine çok az değinmiştik. Hızla artan tecrübem sayesinde öğrendim ki nevroz olayının perde arkasında hiç bir türden duygusal ikaz yoktu. Onun yerine, güncel cinsel çatışma ya da önceki cinsel deneyimlerin etkisi olan alışkanlık haline gelmiş cinsel mizaçlardan birisi söz konusuydu. Nevrotiklerle ilgili araştırmama gayet masum olarak başladığımdan dolayı, bu sonuca hazırlıklı değildim ve beklentilerim bunda bir rol oynamadı. 1914 yılında, *Psikanalitik Hareket Tarihi* isimli kitabımı yazarken, Breuer, Charcot ve Chrobakbu'nun yaptıkları bazı yorumların muhtemelen bu keşfi daha erken yapmama imkan sağlayabileceği aklıma geldi. Fakat bu otoritelerin ne demek istediklerini o zaman anlamamıştım. Aslında, bana kendi bildiklerinden de fazlasını anlatmışlardı ve bu bilgileri savunmaya hazırlardı. Katartik deneylerimin onları açık orijinal keşifler olarak ortaya çı-

karana kadar da, bu kişilerden duyduklarım bende öylece atıl olarak kaldı. Üstelik, cinsellikten histeri türeterek tıp dünyasının en başlarına geri döndüğümün ve Plato'nun bir düşüncesinin izinden gittiğimin farkında değildim. Bu durumu çok geç olmadan Havelock Ellis tarafından yazılan bir makaleden öğrendim.

Şaşırtıcı keşfimin etkisi altında, çok önemli bir adım attım. Histeri çalışma alanının ötesine geçtim ve danışma saatlerimde beni gruplar halinde ziyaret eden nörostenik olarak adlandırılan kişilerin cinsel hayatlarını araştırmaya başladım. Doğrudur, bunun bana doktor olarak popülerlik konusunda bir bedeli oldu ama neredeyse 30 yıl sonra bile gücünü kaybetmeyen kanılar elde etmemi sağladı. Önemli miktarda laf kalabalığı ve esrar perdesi vardı ama bunların üstesinden gelindiğinde, bahsi geçen hastalar var olan cinsel fonksiyonlarının istismar edilmesi durumunu mezara gömdüler. Bu istismarların ne ölçüde yaygın olduğu bir tarafta, nevrasteni diğer tarafta düşünüldüğünde, her ikisi arasında sık bir rastlantıya fazla rastlanılmadı. Ancak bariz bir gerçeklikten daha fazlası söz konusuydu. Daha yakından incelediğimde gördüm ki, karışımın bir derecesinde belirme ihtimali bulunan ama yine de saf hallerinde incelenmesi gereken temelde farklı iki değişik nevrazteni adıyla kaplanan klinik tablonun karmaşıklığı teşhis edilebilirdi. İlk türde, merkezi olay; karşılıkları, olgunlaşmamış biçim-

leri ve kronik ikame semptomları ile birlikte anksiyete ata-
ğıydı. Neticede, buna anksiyete nevrozu adını verdim ve
nevrazteni terimini diğer tiple sınırlandırdım. Artık anlam-
lı bir etiyolojik faktör olarak, bu tiplerin her birinin farklı
bir cinsellik anormalliğine sahip olduğu gerçeğini bulmak
zor değildi. İlkinde coitus interruptus[1], başarısız uyarılma
ve cinsel perhiz, ikincisinde ise aşırı mastürbasyon ve çok
fazla miktarda uykuda boşalma. Klinik tablodaki bir tip-
ten diğerine şaşırtıcı bir değişiklik gösteren birkaç özel ders
vakasında, altta yatan cinsel rejimde anlamlı bir değişiklik
olduğu kanıtlanabilir. Eğer tacize son vermenin imkanı ol-
saydı ve onun yerine normal cinsel faaliyet geçseydi, du-
rumdaki çarpıcı gelişme ödül olurdu.

İlaveten, istisnasız olarak tüm nevrozların cinsel fonksi-
yon rahatsızlıkları ile ilişkisi olduğu kanısına vardım. "Ger-
çek nevroz"ların bu tip rahatsızlıkların doğrudan toksik,
psikonevrozların da bunların mental yansımaları olduğunu
gördüm. Tıbbi vicdanım bu yargıya vardığımdan dolayı
memnuniyet duyuyordu. Bu tip büyük biyolojik öneme sa-
hip olan bir fonksiyonu dikkate almada ve enfeksiyon ya da
büyük anatomik lezyonlar tarafından meydana getirilenle-
rin ötesindeki yaralanmaları hesaba katmada başarısız ka-
lan tıp biliminde bir boşluğu doldurduğumu umuyordum.
Meselenin tıbbi tarafı da ayrıca cinselliğin sadece mental

1 Boşalmak üzereyken penisin vajinadan çıkarılması

bir şey olmadığı gerçeği ile destekleniyordu. Bedensel bir tarafı da vardı ve hali hazırda bilinmese bile, cinselliğe özel kimyasal süreçler tahsis etmek ve cinsel uyarıyı bazı özel maddelere atfetmek mümkündü. Ayrıca gerçek ani nevrozların, belirli toksik maddelerin denetimi veya yoksun bırakılmasından kaynaklanan akut alkol zehirlenmesi ve cinsel perhiz vakalarından veya tiroit bezinin üretimine dayalı olduğu bilinen ekzoftalmik guatrdan daha çok neden hiçbir rahatsızlık grubuna benzemediğine dair bazı iyi sebepler olmalıydı.

O andan itibaren, "gerçek nevrozlar" araştırmasına dönüş için hiç bir imkanım kalmadı. Çalışmamın bu parçası kimse tarafından da devam ettirilmedi. İlk bulgularıma geri dönüp bakarsam, bunlar muhtemelen çok daha fazla karmaşık konunun ilk kabataslağı olarak gözüme çarpar. Fakat bütününde, bana hala geçerliliklerini koruyorlar gibi geliyor. İlerleyen zamanlarda daha fazla basit gençlik nevrazteni vakalarının psikanalitik deneylerini yapabilseydim, çok mutlu olurdum. Ancak böyle bir fırsat doğmadı. Yanlış anlamaları önleme adına, şunu açıklığa kavuşturmalıyım ki mental çatışmaların ve nevrazteni içindeki nevrotik komplekslerin varlığını inkar etmekten uzağım. İddia ettiğim şey; bu hastaların semptomları mental olarak belirlenmez veya analizle ortadan kaldırılamaz. Ancak bu semptomlar

zarar görmüş cinsel kimyasal süreçlerin doğrudan sonuçları olarak değerlendirilmeliler.

Histeri Üzerine Çalışmalar'ın yayımlanmasını takip eden yıllarda, cinselliğin nevrozların etiyolojisinde yer aldığı konusu üzerine bu çıkarımlara ulaştıktan sonra, çeşitli tıbbi topluluklardan önce konu üzerine bazı makaleler okudum. Ancak bunlarda, sadece kuşku ve itirazla karşılaştım. Breuer uzunca bir süre kendi büyük kişisel etkisinin ağırlığını benim lehime koyarak elinden geleni yaptı. Ancak hiçbir şeyi etkilemedi ve onun nevrozların cinsel etiyolojisini farketmekten çekindiğini görmek kolaydı. Vakasında cinsel faktörlerin görünüşte rol oynamadığı ilk hastasını işaret ederek beni ezebilirdi ya da en azından huzurumu kaçırabilirdi. Ancak bunu asla yapmadı. Ben de vakayı doğru yorumlayana ve yaptığı bazı saptamalardan tedavisine ait yargının tam bir tanımlamasını yapana kadar, bunun neden böyle olduğunu anlayamadım. Katartiz çalışması sona ermiş gibi göründükten sonra, genç bir kız aniden aktarım aşkı durumu geliştirmişti. Breuer bunu hastalığı ile ilişkilendirmemişti ve ümitsizlik içerisinde vakadan elini çekmişti. Bu bariz talihsizliklerin kendisine hatırlatılması açıkça Breuer için acı vericiydi. Bana karşı olan tavırları minnettarlıkla sert eleştiri arasında bir süre gidip geldi. Sonra, gergin bir durumda asla eksik olmayan tesadüfi zorluklar ortaya çıktı ve ayrıldık.

Nevrotik rahatsızlıklar çalışması ile meşgul olmamın bir diğer sonucu da genel olarak katartiz tekniklerinde değişiklik yapmam oldu. Hipnotizmayı bıraktım ve onun yerine başka bir yöntem geçirmenin yollarını aradım. Çünkü histeriform koşulların tedavisi ile sınırlandırılmama endişesi taşıyordum. Artan tecrübem de hipnotizmanın katartiz aracı olarak bile kullanılmasına yönelik iki ağır şüphe doğmasına neden olmuştu. İlki, doktorla hasta arasındaki ilişki zarar gördüğü takdirde, en parlak sonuçların bile aniden silinip gitmesinin muhtemel olmasıydı. Eğer bir uzlaşma sağlanabilirse, bu sonuçların yeniden elde edileceği doğruydu. Ancak bu tip bir olay gösterdi ki, doktorla hasta arasındaki kişisel duygusal ilişki tüm katartik süreçten daha güçlüydü ve bu ilişki kesinlikle tüm çabaların kontrolden çıkmasını sağlayan bir faktördü. Bir gün, uzun süreden beri şüphe ettiğim şeyi en kaba haliyle tecrübe ettim. Bu tecrübe, kendisine uyguladığım hipnotizmanın en harika sonuçlarını almamı sağlayan ve ağrı ataklarının kökenlerinin izlerini sürerek rahatlaması için uğraştığım en sakin hastalarımdan birisi ile ilgiliydi. Bir keresinde, uyandığında kollarını boynuma attı. Bir hizmetlinin beklenmedik şekilde odaya girişi üzücü bir tartışmadan kurtulmamızı sağladı. Ancak o andan itibaren aramızda hipnotik tedavinin sonlanması gerektiği konusunda örtülü bir anlayış oluştu. Olayı karşı konulamaz kişisel cazibeme atfetmeyecek kadar alçak

gönüllüydüm ve işte o zaman hipnotizmanın arkasındaki çalışmada olan esrarengiz unsurun mahiyetini kavradığımı hissetmiştim. Bunu saf dışı bırakmak ya da bütün olaylarda izole etmek maksadıyla, hipnotizmayı bırakmak gerekliydi.

Fakat hipnotizmanın, hastanın bilinç alanını genişletecek ve uyanık haldeyken sahip olmadığı bilgilere ulaşarak, katartik tedavide çok büyük yardımı olmuştu. Onun eşdeğeri bulmak kolay iş değildi. Bu kafa karışıklığı içerisindeyken, Bernheim ile birlikteyken sıklıkla şahit olduğum bir deneyi anımsamak imdadıma yetişti. Bu kişi uyurgezerlik durumundan çıktığı zaman, bu haldeyken neler olduğuna dair bütün hafızasını kaybetmiş görünüyordu. Ancak Bernheim hafızanın aynen mevcut olduğunu iddia ediyordu. Eğer şahsa hatırlaması konusunda ısrar eder, onun bu durumu bildiğini, bunu söylemek zorunda olduğunu iddia eder ve aynı zamanda şahsın alnına eline koyarsa, unutulan hatıralar gerçekten dönüyordu. İlk başta duraksayarak ama sonunda sel gibi ve tamamıyla açık olarak. Ben de aynı şekilde hareket etmeye karar verdim. Kendi kendine düşündüm ki: Hastalarım hipnozdayken kendilerine erişimi sağlanan herşeyi gerçekten bilmeliydi. Güvenceler ve belki de elimin dokunuşunun katkıda bulunacağı kendime has teşviklerle, hastalarım unutulan gerçekleri ve bilinç içerisindeki bağlantıları zorlamak için güce sahip olacaktı. Şüphesiz, bu hastaları hipnoza sokmaktan daha zahmetli bir süreçti.

Ancak bunun çok daha yol gösterici olması muhtemeldi. Böylece, hipnotizmayı bıraktım. Sadece ben arkasında otururken, hastanın bir koltuğa uzanmasını isteme pratiğini sürdürdüm. Kendisini görüyordum, kendimi değil.

"ÖZÜR DİLEMEK

haksız olduğunuz anlamına

gelmez. Karşınızdaki insana

verdiğiniz değerin egonuzdan

yüksek olduğunu gösterir."

III.

Beklentilerim karşılanmış ve hipnotizmadan kurtulmuştum. Fakat teknik anlamdaki değişikliklerle birlikte, katartiz çalışması yeni bir mahiyet aldı. Hipnoz, şu anda görünüme kavuşan ve anlayışı benim teorim için sağlam bir temel oluşturan güçlerin etkileşimi açısından taranmıştı.

Nasıl oldu da hastalar dış ve iç yaşamlarına dair çok fazla şeyi unutmuş ve özel bir teknik uygulandığında bunları anımsayabilmişlerdi? Gözlem bu sorulara detaylı cevaplar sundu. Unutulan her şey şu veya bu şekilde üzüntü vericiydi. Bunlar; şahsın kişilik standartlarına göre ya telaşlandırıcı ya acıtıcı ya da utanç verici şeylerdi. Neden unutulduklarına dair kesin bir yargıya varmamak imkansızdı. Çünkü bilinçte kalmamışlardı. Buna rağmen, bunları yeniden bilince getirmek için onlarla çatışmış olan birşeyleri galip getirmek gerekiyordu. Hastaya hatırlaması için baskı

ve zorlama yapacak şekilde kendisine has şekilde çaba sarf etmek gerekiyordu. Hekimin harcaması gereken çaba miktarı vakalara göre değişiyordu. Bu miktar, hatırlanması gerekenlerin zorluğuna göre doğru oranda artıyordu. Hekim açısından gücün maliyeti apaçık olarak hasta tarafından gösterilen direncin derecesiydi. Yapmam gereken tek şey kendi gözlediklerimi kelimelere dökmekti. Bu arada "represyon[2] teorisi"nin sahibi de bendim.

Artık patojenik süreci yeniden inşa etmek kolaydı. Şahsın zihninde beliren ama diğer güçlü dürtüler tarafından karşı konulan özel bir dürtünün içinde yer aldığı basit bir örneği görelim. Şimdi, ortaya çıkan mental çatışmanın sonraki aşamaya geçmesini beklemeliydik. İki dinamik nicelik (güncel amaçlarımız için bunları "içgüdü" ve "direnç" olarak adlandıralım) içgüdünün reddedilmesine ve enerji yoğunluğunun içgüdünün dürtmesiyle mağlup edilmesine kadar birbirleriyle belirli bir süre tüm bilinç açıklığıyla mücadele edecekti. Bu normal çözüm olurdu. Bir nevrozda, bilinmeyen sebepler dolayısıyla, çatışma her nasılsa farklı bir çıkış noktası buldu. Sakıncalı içgüdüsel dürtü ile çarpışmasından sonra, "ego" geri çekildi. Dürtünün bilince ve direk motor tahliyesine erişimini engelledi. Ama aynı zamanda, dürtü tam enerji akışını korudu. Bu süreci "represyon (bastırma)" olarak adlandırdım. Bu bir yenilikti ve

2 Baskılama, engelleme

mental hayatta bunun gibi bir şey daha önce fark edilmemişti. Açıkçası, uçuş denemesine benzer bir temel savunma mekanizmasıydı ve sadece daha sonra geliştirilen normal kınama kararının öncüsüydü.

Represyonun ilk icraatı daha fazla sonuç doğurdu. İlk olarak, ego, daimi bir enerji tüketimi, bir karşı yük meydana getirerek baskılanmış dürtü tarafından yenilenmiş gelişmenin sürekli tehdidine karşı kendisini savunmaya zorlandı. Dahası kendi kendini zayıflattı. Öte yandan, şu anda bilinçaltında olan baskı altındaki dürtü, dolambaçlı ve ikame edici doygunluğu dolambaçlı yollardan bulabilmiş ve böylece baskının bütün amacını boşa düşürmüştür. Histeri dönüşümü vakasında, dolambaçlı rota bedensel inervasyona[3] yol açtı. Baskılanmış dürtü bir noktaya ya da diğerine doğru bir kaçış yolu buldu ve semptomlar üretti. Semptomlar, ikame tatminler olmalarına rağmen, egoya karşı koyma şeklindeki amaçlarından yine de sapmadıkları ve dönmedikleri için aynı zamanda bir uzlaşının da sonuçlarıydı.

Represyon teorisi nevroz anlayışımızın bir köşe taşı oldu. Şimdi, terapi işinde yeni bir bakış gerekliydi. Teorinin amacı; artık yanlış yola giden bir duygunun dışarıya çıkarılması değil, bastırmaları ifşa etmek ve kabul etme ya da önceden reddedilmiş olanın kınanması şeklinde sonuçlanabilecek yargılama eylemleri ile bu represyonların yerini doldur-

3 Bir vücut bölümünün sinirlenmesi

maktı. Bu yeni duruma ilişkin farkındalığımı göstermek adına, araştırma ve tedavi yöntemimi artık 'katartiz' değil 'psikanaliz' olarak anmaya başladım.

* * *

Ancak hala üzerinde durulması gereken patojenik represyon ve diğer olaylarla ilgili çalışmalar, psikanalizi 'bilinçsizlik' konseptini ciddi olarak ele almaya zorladı. Psikanaliz, mental olan herşeyi ilk anda bilinçsiz olarak değerlendirdi. Bilinçliliğin farklı bir niceliği de söz konusu olabilirdi veya olmayabilirdi. Bu, tabii ki "bilinçli" ve "mental" sözcüklerinin benzer olduğunu düşünen ve 'bilinçsiz mental' gibi bir saçmalığı anlamadıklarını ifade eden filozofların karşı duruşuna sebep oldu. Yapılacak bir şey yoktu ama filozofların bu aşırı hassasiyetleri sadece bir omuz silkme olarak ifade edilmezdi. Kimsenin haklarında doğrudan birşey bilmediği ve varlıkları dış dünyadan bir vakıaymış gibi çıkarım yapılan dürtülerin sıklıkları ve güçleri ile ilgili tecrübeler (filozofların bilgi sahibi olmadıkları patolojik materyalden elde edilenler) başka açık bir kapı bırakmadı. Laf aramızda, bu durum kişinin diğer insanların mental yaşamlarına davrandığı şekliyle kendi mental dünyasından bahsetmesinden başka bir şey değildi.

Bu kişi, haklarında hiçbir doğrudan bilinç sahibi olmamasına ve onların sadece söz ve eylemlerinden çıkarım

yapabiliyor olmasına rağmen, diğer insanlara mental süreçleri atfetmekten çekinmedi. Ancak diğer insanlar için işe yarayan şey, kendisi için de uygulanabilir olmalıdır. Meseleyi daha ileriye taşımaya ve kişinin kendi gizli süreçlerinin aslında ikincil bir bilince ait olduğu sonucuna varmaya çalışan herkes, kimsenin hakkında bilgi sahibi olmadığı "bilinçsiz bilinç" olarak adlandırılan bilinç konseptiyle yüzleşecektir. Bu, "bilinçaltı mental" anlayışından çok az derece de olsa daha makbul olacaktır. Diğer taraftan, eğer birisi bazı filozoflar gibi, patalojik vakaları dikkate almaya hazırlandığını, ancak altında yatan süreçlerin mental değil psikolojik olarak tarif edilmesi gerektiğini deklare etse, her ne kadar deyimin 'bilinçaltı mental' olarak korunmasına katkıda bulunacak olsa da, düşünce farklılığı kelimeler hakkında kısır bir tartışmaya döner. Bu bilinçaltının nihai doğası ile ilgili daha sonraki soru, bilincin doğası ile ilgili olandan daha mantıklı ya da karlı değildir.

Psikanalizin bilinçaltında nasıl daha derin bir ayrım meydana getirdiğini ve onu bir ön bilinç ve bilinçaltı özünde ayırdığını tam olarak açıklamak daha zor olurdu. Psikanalizin; materyalin ele alınmasını kolaylaştırmak için dizayn edilen ve doğrudan gözlem konusu olamayan maddelerle ilişkili olan hipotezlerin denenmesinin doğrudan ifadesi olan teorilere ilave yapmak üzere meşru bir süreçle ortaya çıktığını söylemek uygun olacaktır. Tamamen aynı

süreç eski fen bilimleri tarafından da kabul edilmiştir. Bilinçaltının alt bölümlere ayrılması; her nasılsa gerçek beyin anatomisi ile hiç bir bağlantıyı belirtmeden, birbirleriyle ilişkileri konumsal terimlerle açıklanan bir sürü kurum ve sistemin kurulması olarak zihin aparatlarının resmedilmesine yönelik çabanın bir parçasıdır. (Bunu topoğrafik yaklaşım metodu olarak tanımladım.) Bunun gibi fikirler, herhangi bir parçasının yetersizliğinin kanıtlandığı anda kayıp ya da pişmanlık olmadan terk edilebilen ya da değiştirilebilen psikanalizin kurgusal üst yapısının parçalarıdır. Ancak halen gerçek tecrübeye yakın konumda tarif edilmesi için yapılacak çok şey var.

* * *

Nevrozları tetikleyen ve onların altında yatan sebeplere ilişkin çalışmamın, beni git gide daha fazla kişinin cinsel dürtüleri ve cinselliğe karşı direnci arasındaki çatışmalara yönlendirdiğinden zaten bahsetmiştim. Cinsellik represyonlarının meydana geldiği ve bastırılanın yerine konan semptomların kökenini aldığı patolojik durumlara ilişkin araştırmamda, hastanın yaşamının çok çok gerisine kadar gittim ve çocukluğunun ilk yıllarında çalışmamı bitirdim. Şairlerin ve insan tabiatı öğrencilerinin daima ileri sürdükleri şey gerçeğe dönüşmüştü: En çok unutulanların onlar olmasına rağmen, hayatın bu erken safhasındaki izlenimler, bireyin gelişiminde silinemez izler ve özellikle her bir

sinire takip edilecek özellikler bıraktı. Ancak bu çocukluk deneyimlerinin her zaman cinsel uyarımlar ve onlara karşı olan reaksiyonla ilgili olmasından dolayı, kendimi çocuk cinselliğin bir kez daha bir yenilik olduğu ve en güçlü insan önyargılarının itirazı gerçeği ile yüzleşmiş buldum.

Çocukluğa, "masum" ve cinselliğin ihtirasından bağımsız olarak bakılıyordu ve şeytanla şehvet üzerine yapılan mücadelenin, sorunlu ergenlik çağının başlangıcına kadar başlamadığı düşünülüyordu. Çocuklarda hoş görülmesi imkansız olan bu tip nadir cinsel faaliyetler, bozulmanın, olgunlaşmamış ahlaksızlığın veya doğanın nadir bir ucubesinin izleri olarak hayata geçiyordu. Cinsel fonksiyonun hayatın başında başlaması ve cinsellik varlığının çocuklukta bile izlerinin olduğunun ortaya konmasına ilişkin iddiaları olan psikanaliz bulgularının bir kaçı bu tip evrensel bir karşı koyma ile karşılaşmış veya öfke patlamasına maruz kalmıştır. Ayrıca hiçbir analiz bulgusu bu kadar kolay ve tam olarak gösterilemez.

Çocuk cinselliği konusuna daha derinden girmeden önce, bir anlığına hissettiğim ve çalışmamın tamamı açısından hayati sonuçları olabilecek bir hatadan bahsetmeliyim. O dönemde kullandığım teknik sürecin etkisi altında, hastalarımın çoğunluğu yetişkinler tarafından cinsel istismara maruz kaldıkları çocukluk sahnelerini gözler önüne

serdiler. Kadın hastalarda, tacizci nerdeyse hep babaları çıkmıştı. Bu hikayelere inandım ve sonuçta çocukluktaki bu cinsel taciz deneyimlerinden sonra oluşan nevrozların kökenlerini keşfettiğimi düşündüm. Güvenim, hafızalarına güvenilmesi gereken bu tip bir baba, amca ya da ağabeyin belli bir yaşa kadar devam ettiği ilişkinin olduğu bir kaç vaka ile daha da arttı. Eğer okuyucu benim saflığıma bakarak kafasını sallama eğilimindeyse, bunun her gün gözümün önüne gelen çok fazla yeniliğe karşı önyargısız ve yenilikçi bir tavır sergilemek maksadıyla kritik önemdeki fakültemi bilerek sürüncemede bıraktığım bir zamanda meydana geldiğini söyleyerek savunma imkanım olsa da, yine de okuyucuyu suçlayamam. Ayrıca bu sahnelerin sadece hastalarımın uydurdukları fanteziler olduğunu ya da belki de benim onları zorladığımı kabul etmeye mecbur bırakıldığımda, belli bir süre ne yapacağımı bilemez duruma düştüm.

Tekniğim ve sonuçlarına benzer şekilde güvenim de şiddetli bir rüzgara maruz kaldı. Doğru olduğunu düşündüğüm teknik bir metot sayesinde vardığım sonuçlar ve onların kişi odaklı sorunları tartışmasız olarak araştırmamın başladığı semptomlarla alakalı olduğuna dair şüphe yoktu. Kendimi toparladığımda, keşfimden doğru sonuçlara ulaşma becerisini gösterdim. Şöyle ki: Nevrotik semptomlar doğrudan gerçek olaylara değil hayal ürünü fantezilerle

ilgiliydi ve nevroz fiziksel bir gerçeklik olarak değerlendirildiğinden beri materyal gerçeklikten daha çok önem arz ediyordu. Şimdi bile hastalarımı taciz fantezileri konusunda zorladığıma ya da onlara önerdiğime kesinlikle inanmıyorum. Aslında ilk kez sonradan ne derece önemli olduğu ortaya çıkacak olan ama fantezi kılığında benim henüz fark etmediğim Oedipus kompleksi karşısında sendelemiştim. Dahası, çocukluk çağında taciz nevroz etiyolojisinde belli bir orana ulaştı. Ancak tacizcilerin yaşça daha büyük olmaları bir kural haline dönüştü.

Benim hatamın, eski Roma krallarının efsanevi hikayelerinin (Livy tarafından anlatılanlar gibi) aslında ne olduklarına değil, zamanın ve önemsiz, belki de ara sıra utanç verici koşulların hatırasına karşı bir reaksiyon olan tarihsel gerçekler olduklarına inanan birisinin yaptığıyla aynı cinsten olduğu görülecektir. Hata düzeltildiğinde ise, çocukların cinsel yaşamlara ilişkin çalışmanın yolu açılmıştır. Ayrıca psikanalizi diğer bir bilim alanına uygulama ve elde edilen verileri yeni bir biyolojik bilgi parçasının aracı olarak kullanma imkanı doğmuştur.

Bulgularıma göre, cinsel fonksiyon, ilk başta diğer hayati fonksiyonlara bağımlı olmasına ve belirli bir süre onlardan bağımsız olmamasına rağmen, bireyin yaşamının en başından beri mevcuttur. Yetişkinlerin normal cinsel yaşa-

mı olarak aşina olduğumuz hale gelinceye kadar uzun ve karmaşık bir gelişim sürecinden geçmek zorundadır. Çok sayıda bileşen içgüdüsünün faaliyetinde kendini göstererek başlar. Bunlar vücuttaki erotejenik[4] bölgelere bağlıdır. Bazıları sadizm ve mazoşizm gibi zıt dürtü çiftleriyle varlıklarını gösterirler. Bunlar zevk arayışı içerisinde, birbirinden bağımsız olarak faaliyet gösterirler ve çoğunlukla hedeflerini şahsın kendi vücudunda bulurlar.

Dahası, ilk başlarda cinsel fonksiyon merkezi değildir ve çoğunlukla otoerotik[5]tir. Sonradan sentez meydana gelir. İlk aşamaya oral öğelerin egemenliği altında ulaşılır. Bunu anal sadistik aşama takip eder. Üçüncü aşamadan hemen sonra en azından cinsel organlar belirginleşir ve cinsel fonksiyon üreme aracı olarak hizmet etmeye başlar. Bu gelişim süreci boyunca, farklı öğe duygularından bir miktar unsur hizmet veremez hale gelir ve ayrıca diğerleri amaçlarından saparak başka kullanımlara açılıp genital yapılanmada kullanılırken bir köşede bırakılır ya da farklı kullanımlara açılırlar. Cinsel içgüdülerin enerjisine ve bu formdaki enerjiye "libido" adını verdim. Daha sonra libido'nun her zaman öngörülen gelişim sürecinden sorunsuz bir şekilde geçmediğini farz ettim. Bileşenlerin bazılarının veya erken doyumu içeren deneyimlerin aşırı kuvvetli olmasının bir sonucu olarak, libido sabitlenmesi gelişim sürecinde çeşit-

4 Cinsel arzuları uyandıran
5 Kendi vücudundan cinsel haz almak

li noktalarda meydana gelebilir. Eğer daha sonra bir baskı meydana gelirse, libido bu noktalara geri döner (regresyon olarak tanımlanan bir işlem) ve bu, enerjinin bir semptom şeklinde parçalanmasından kaynaklanır. Sonraları, sabitleme noktasının konumunun, nevroz seçimini belirleyen şey olduğu, yani sonradan meydana gelecek olan hastalığın görünmesini sağlayan biçim olduğu anlaşıldı.

Zihinsel yaşamda ciddi önemli bir yere sahip olan bir nesneye ulaşma süreci, libido örgütlenmesi ile birlikte gerçekleşir. Oto-erotizm aşamasından sonra, her iki cinsiyette de ilk aşk nesnesi annedir ve bir çocuk doğurmanın annesinin beslenme organını kendi bedeninden ayırmadığı muhtemel görünüyor. Daha sonra, ancak henüz bebeklik ilk yıllarında, Oedipus kompleksi olarak bilinen ilişki kurulur: erkekler cinsel isteklerini annelerine karşı yoğunlaştırır ve rakipleri olarak babalarına karşı düşmanca dürtü geliştirirken, kızlar da benzer bir tutum benimserler. Oedipus kompleksinin bütün farklı varyasyonları ve sonuçları önemlidir. Doğuştan biseksüel olan insanın bünyesi kendisini hissettirip, eşzamanlı aktif eğilimlerin sayısını arttırır. Çocuklar, cinsiyetler arasındaki farklılıklar konusunda uzun zaman belirginleşmezler. Bu cinsel araştırmalar dönemi boyunca, yazarlarının kendi fiziksel gelişimlerinin yetersizliği ile sınırlandırılan tipik gerçeklik ve yanılmanın bir karışımı olan ve cinsel hayat problemlerini çözemeyen

cinsellik teorileri ortaya koyarlar. (Bebeklerin nereden gel-
diği sorusuna ilişkin Sfenks'in bilmecesi) Öyleyse, çocuğun
ilk nesne seçiminin ensest bir seçim olduğunu görüyoruz.
Açıkladığım tüm gelişim süreci hızlı geçer. İnsanoğlunun
cinsel yaşamının en dikkat çekici özelliği, aralarında bir za-
man aralığı bulunan, iki dalgada meydana gelen iki evreli
başlangıcıdır. Bir çocuğun hayatının dördüncü veya beşinci
yılında, ilk "boşalma" meydana gelir.

Fakat ondan sonra cinselliğin bu erken çiçeklenmesi
kaybolur. Bu tür canlılığı gösteren cinsel dürtüler baskı
tarafından mağlup edilir ve bunu içerisinde ahlak, utanç
ve iğrenme reaksiyon oluşumlarının meydana geldiği ve er-
genliğe kadar devam eden bir gecikme dönemi takip eder.
İnsan, tüm canlılar arasında tek başına cinsel büyümenin
bu iki aşamalı başlangıcını gösteriyor gibi görünmektedir
ve belki de bu, nevrozlara yatkınlığının biyolojik belirleyi-
cisi olabilir. Ergenlikte, çocuğun ilk yıllarındaki dürtüleri,
nesnelerle ilişkileri ve bunların arasında Oidipus komplek-
sinin duygusal bağları yeniden canlanmış olur. Ergenlik
dönemindeki cinsel yaşamda, ilk yılların dürtüsü ile ge-
cikme süresinin engellenmesi arasında bir mücadele var-
dır. Bundan önce ve çocuk kendi cinsel gelişiminin en üst
noktasındayken, bir tür cinsel organ organizasyonu kuru-
lur; fakat bu, sadece erkek cinsel organlarında rol oynar ve

dişiler keşfedilmeden kalır. (Bunu, fallik[6] önceliği dönemi olarak tanımladım.) Bu aşamada cinsiyetler arasındaki karşıtlık "erkek" veya "kadın" olarak değil "penise sahip olma" veya "hadımlık" olarak ifade edilir. Bu bağlamda ortaya çıkan hadım edilme kompleksi, karakter ve nevrozların oluşumunda en büyük öneme sahiptir.

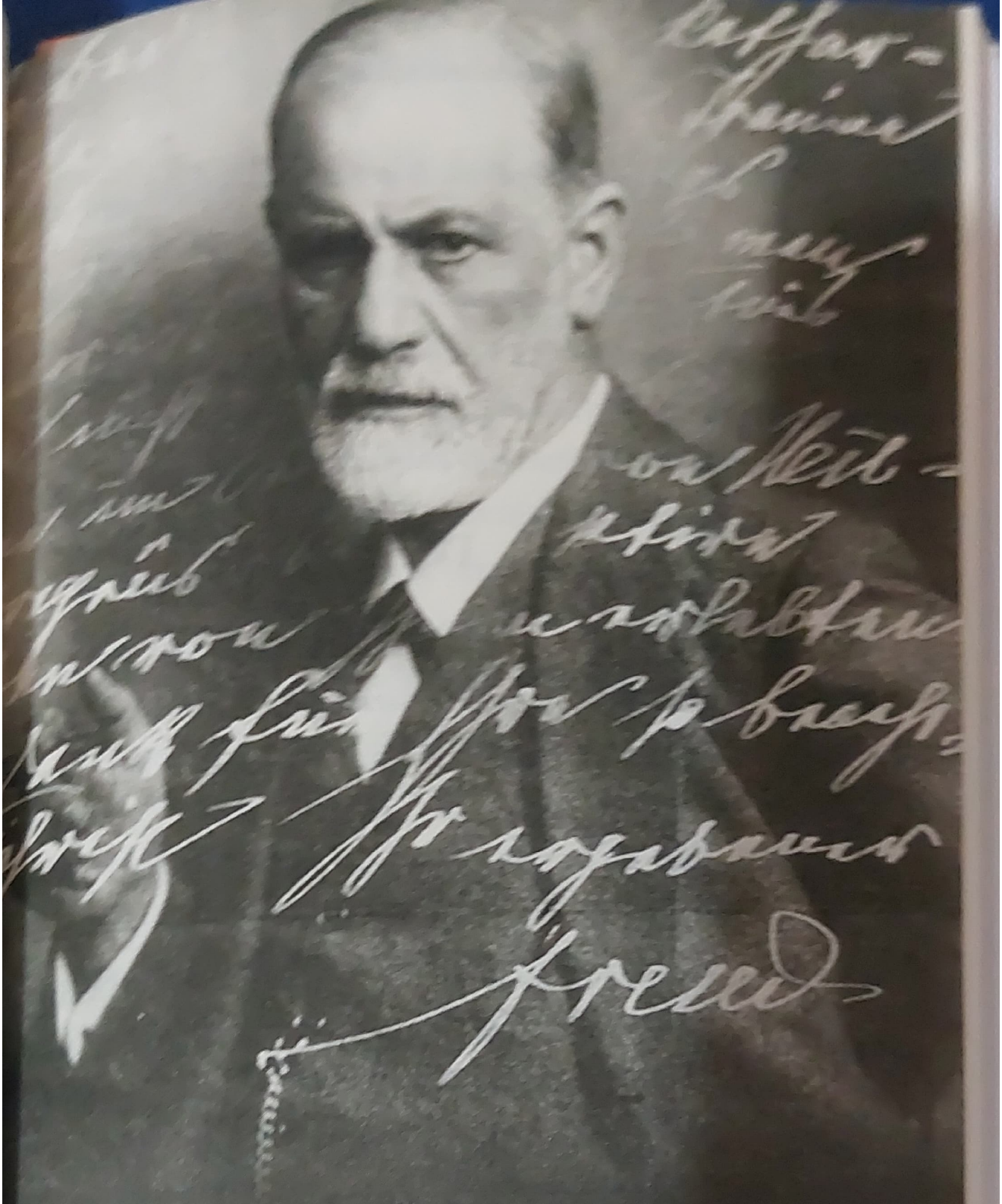
Öne sürdüğüm cinsellik konseptin uzantılarından ikincisi; duygusal dürtülerin aslen tamamen cinsel nitelikte olduğunu, ancak bunların amaca ulaşmasının engellendiğini ya da süblimleştirildiğini[7] ortaya koyan psikanalitik araştırmalarla ortaya çıkan gerçekle doğrulanmıştır. Cinsel içgüdülerinin etkilenebileceği ve yönlendirilebileceği tavır da, onların aslında en önemli katkıları sunabileceği her türlü kültürel faaliyet için kullanılmalarına olanak tanır.

Çocukların cinselliği konusundaki şaşırtıcı keşiflerim ilk kez yetişkinlerin analizi kapsamında yapıldı. Ancak daha sonra (yaklaşık 1908'den itibaren), çocuklar üzerinde doğrudan gözlem yaparak, bunları tam olarak ve her ayrıntısıyla doğrulamak mümkün hale geldi. Aslında, insanoğlunun gerçekleri göz ardı etmede ve çocukluktaki aseksüelliğin hayali masalını bu kadar uzun süre sürdürmede nasıl başarı sağladıklarını utanarak sormadan edemeyen birisini, çocukların düzenli cinsel aktiviteleri olduğuna ikna etmek

6 Erkeklik organına ait
7 Bilinçaltındaki güdülerin iyiye yönlendirildiğini

www.kitapkurdu.com

son derece kolaydır. Bu şaşırtıcı durum ile, yetişkinlerin çocukluğunun çocukluklarını gizleyen amnezi arasında bağlantı kurulmalıdır.

"Kendini öldürme arzusu, başkasını öldürme arzusunun projeksiyondur."

www.ikilemkitap.com

IV

Israr ve teşvikle hastanın direncinin üstesinden gelmek için önceden benimsediğim araçlara ilişkin beklentiler hakkında ilk defa genel bir anket yapmak vazgeçilmez hale gelmişti. Ancak uzun vadede, her iki taraf için de çok fazla zorluk içerdiği ortaya çıktı ve dahası, bariz eleştirilere açık olduğu göründü. Bu nedenle de bir anlamda tam tersi olan başka bir yönteme yerini bıraktı. Hastayı belirli bir konuda bir şey söylemeye zorlamak yerine, artık kendisini özgürce işbirlik yapmaya davet ediyordum. Yani, düşüncelerine bilinçli bir yön vermeyi bırakıp, aklına geleni söylemesi. Bununla birlikte, algıladığı her şeyi tam anlamıyla rapor etmesi ve belirli çağrışımların yeterince önemli olmadıklarını, önemsiz olduklarını veya tamamen anlamsız olduklarını ortaya koymaya çalışan eleştirel itirazlara yol açmaması için, hasta kendisini şartlamalıydı. Tüm analitik tedavinin ön şartı olduğundan dolayı, hastanın kendi düşüncelerini

bildirmesi konusunda açık sözlü olması için yapılan talebin açıkça tekrarlanma ihtiyacı yoktu.

Kişinin temel psikanaliz kuralına tabi olarak gözlemlenmesi suretiyle icra edilen bu özgür çağrışım yönteminin, kendisinden beklenenleri karşılanmasının gerekiyor olması, yani dirençler tarafından geri tutulan bastırılmış materyalin tekrardan bilince kavuşturulması şaşırtıcı görünebilir. Bununla birlikte, özgür çağrışımın tam anlamıyla özgür olmadığını da akılda tutmalıyız. Hasta zihinsel faaliyetlerini belirli bir konuya yönlendirmemesine rağmen, analitik durumun etkisi altında kalmaktadır. Bu durumla alakası olmayan birisinin, kendisine hiçbir şey olmayacağını varsayarak haklılığımız ortaya çıkacaktır. Bu kişinin bastırılmış materyalin çoğaltılmasına karşı direnci şimdi iki şekilde ifade edilecektir. İlk olarak, bu direnç eleştirel itirazlar çerçevesinde ele alınacaktır. (Bu durum psikanaliz temel kuralının icatları ile ilgiliydi). Fakat eğer hasta psikanaliz temel kuralına uyar ve suskunluğunun üstesinden gelirse, direnç başka bir ifade aracı bulur. Baskılanmış materyalin kendisinin değil, sadece onu andıran yakın bir şeyin hastanın aklına geleceği şekilde ayarlanacaktır. Ve direnç ne kadar yüksek olursa, analistin araştırmanın ana düşüncesinden o kadar uzak, hastanın bildirmekle yükümlü olduğu ikame edici bir ilişki meydana gelecektir. Çağrışımların akışını sakin ama zoraki bir çaba olmaksızın dinleyen ve deneyim-

lerinden ne beklediğine dair genel bir fikre sahip olan analist, hasta tarafından ortaya çıkarılan materyali iki olasılığa göre kullanabilir. Direnç hafifse, hastanın imalarından bilinçsiz materyale ulaşması mümkün olacaktır. Eğer direnç daha güçlüyse, eldeki konudan daha uzak göründüğü için, karakterini ilişkilerinden faydalanarak tanıyacak ve bunu hastaya açıklayacaktır. Ancak direnişi açığa çıkarmak, üstesinden gelmek için atılmış ilk adımdır. Bu nedenle, analiz çalışması elde edilmesi güç olmayan, zerafet ve pratiğin başarıyla elde edilmesi gereksinimi duyabilen yorumlama sanatını bünyesinde barındırmaktadır. Ancak, önceki yönteme nazaran, özgür çağrışım yönteminin yalnızca iş gücü tasarrufunda avantajı yoktur. Hastayı mümkün olan en az miktarda zorlamaya maruz bırakır, gerçek mevcut durumla temasın asla kaybolmamasını sağlar, çok büyük ölçüde nevroz yapısında hiçbir faktörün göz ardı edilmemesini ve analistin beklentilerine göre şekillenen hiçbir şeyin bu yapının içine nüfuz etmemesini garanti eder. Analiz sürecini ve materyalin düzenini belirlemek için gerekli olan her şey hastaya bırakılır. Bu nedenle, belirli semptomların veya komplekslerin herhangi bir şekilde sistematik kullanımı imkansız hale gelir. Hipnotizma ve zorlama yöntemleriyle olanların tam aksine, birbiriyle ilişkili materyal tedavide farklı zaman ve noktalarda ortaya çıkar. Bu nedenle bir seyirci (aslında hiç olmaması lazım) için analitik bir tedavi bütünüyle belirsiz görünebilir.

Yöntemin bir başka avantajı, hiçbir zaman arıza vermeyi gerektirmemesidir. Karakteriyle ilgili herhangi bir şartın olmaması koşuluyla, bir ilişki kurmak teorik olarak her zaman mümkün olmalıdır. Yine de, benzersizliğinden dolayı, bir arızanın mutlak düzenlilik ile gerçekleştiği bir durum vardır. Ancak, bu durum da yoruma açıktır.

Şimdi, analiz resmime temel bir özellik ekleyen, teknik ve teorik olarak birinci derecede öneme sahip olduğu iddia edebilecek bir faktörün tanımına geldim. Her analitik tedavide, doktorun kurumu olmadan, hasta ile analist arasında gerçek durum tarafından hesaba katılmaması gereken yoğun bir duygusal ilişki ortaya çıkar. Bu, olumlu ya da olumsuz bir karakterde olabilir ve tutkulu, tamamen duygusal bir sevginin uç noktaları ile iç içe geçmiş bir meydan okuma ve nefretin dizginsiz ifadesi arasında değişebilir. Bu aktarım, kısa zaman sonra hastanın zihninde iyileşme arzusunun yerine geçer ve şefkatli ve ılımlı olduğu sürece, müşterek analiz çalışmasının ana akımından ne az ne de çok şekilde, hekimin etkisinin bir etmeni olur. Daha sonra tutkulu hale geldiğinde veya düşmanlığa dönüştürüldüğünde, direnişin temel aracı haline gelir. Daha sonra hastanın ilişkilendirme güçlerini felç edeceği ve tedavinin başarısını tehlikeye atabileceği ortaya çıkabilir. Yine de, aktarımsız bir analizin imkansızlık anlamına geldiği için, ondan kaçmaya çalışmak anlamsız olurdu. Bununla birlikte,

aktarımın analiz ile yaratıldığı ve ondan ayrı olarak meydana gelmediği düşünülmemelidir. Aktarım, yalnızca analizle ortaya çıkarılır ve izole edilir. İnsan zihninin evrensel bir olgusudur, tüm tıbbi etkinin başarısına karar verir ve aslında her bir insanın çevresiyle olan tüm ilişkilerini domine eder. Onu, hipnotistlerin "önerilebilirlik" olarak adlandırdıkları, hipnotik raportörün ajanı olan ve hesaplanamayan davranışlarının katartik yöntemde de zorluklara yol açtığı aynı dinamik faktör olarak kolayca tanıyabiliriz.

Böyle bir duygu aktarımına meyil olmadığında, erken bunama veya aktarımın paranoyada olduğu gibi tamamen olumsuz olduğunda, hastayı psikolojik yollarla etkileme olasılığı da yoktur.

Psikanalizin, diğer psikoterapötik yöntemler gibi, telkin (veya aktarım) aracını kullandığı tamamen doğrudur. Ancak fark şudur: Analizde, onun terapötik sonuçların belirlenmesinde belirleyici rol oynamasına izin verilmemektedir. Bunun yerine, hastayı zihinsel ekonomisinde kalıcı bir değişim içeren bir parça fiziksel iş (aktarım dirençlerinin üstesinden gelme) yapmaya zorlamak için kullanılır. Analist tarafından hastaya aktarım konusunda bilinç kazandırılır. Bu bilinç; analistin onu aktarım tutumunda, kökenlerinin baskılanmış çocukluk çağındaki ilk obje bağlanmaları olan duygusal ilişkileri yeniden yaşadığı konusunda ikna

etmesiyle sağlanır. Bu sayede, aktarım direncin en güçlü silahından analitik tedavinin en iyi aracına dönüştürülür. Bununla birlikte, kullanımı, analiz tekniğinin en önemli ve en zor kısmı olmaya devam etmektedir.

* * *

Psikanaliz, serbest çağrışım yönteminin ve ilişkili yorum sanatının yardımıyla, pratikte bir önemi olmayan ancak aslında tamamen yeni bir tutum ve bilimsel düşüncede yeni bir değerler ölçeğine yol açan bir şeyi başardı. Hayallerin bir anlamı olduğunu kanıtlamak ve bu anlamı keşfetmek mümkün hale geldi. Klasik antik dönemde, geleceği öngören rüyalara büyük önem veriliyordu. Fakat modern bilim rüyalarla hiç ilgilenmemiştir ve onları tamamen ruhsal süreçler (zihnin uykuda olmadığı zaman bir tür kıpırdanma) olarak ilan ederek batıl inançlara teslim etmiştir. Ciddi bir bilimsel çalışma yapan birisinin "rüyaların tercümanı" olarak görünmesini sağlayabilmesi çok hayal edilebilen bir şey gibi görünmüyordu. Ancak psikanaliz; rüyalara ilişkin "afaroz" söylemlerini göz ardı ederek, onları açıklanamayan nevrotik semptomlar ve yanıltıcı veya takıntılı fikirler olarak ele alarak, görünürdeki içeriğine aldırmayarak ve ayrı ayrı bileşen görüntülerini serbest çağrışım için özne-lere dönüştürerek farklı bir sonuca varmıştır. Rüya gören kişi tarafından üretilen sayısız çağrışımların; artık saçma

sapan olarak tanımlanamayan, tamamıyla geçerli ruhsal olarak bir ürün olarak sınıflandırılan ve kişinin açık rüyası[8]nın çarpık, kısaltılmış ve yanlış anlaşılmış bir çeviriden (çoğunlukla görsel imajlara çeviri) ibaret olduğunu açıklayan bir düşünce yapısının keşfedilmesine yol açmıştır. Açık içerikleri sadece bir hayal ürünü, yorumlama için değil ama çağrışımlar için bir başlangıç noktası olarak hizmet edebilen bir dış görünüş olsalar da, bu gizli hayali düşünceler, rüyanın anlamını bünyelerinde barındırıyorlardı.

Artık, rüya oluşumunun bir nedeni olup olmadığı, hangi koşullar altında gerçekleştiği, hangi yöntemlerle hayali düşüncelerin (her zaman anlamlı olan) rüyalara (çoğu zaman anlamsız olan) dönüştürüldüğünün de aralarında olduğu cevap arayan bir sürü soru vardı. Tüm bu sorunları 1900 yılında yayınladığım *Rüyaların Yorumu* adlı kitapta çözmeye çalıştım. Burada yalnızca araştırmamın en kısa özeti için yer bulabilirim. Rüya analizi tarafından ortaya çıkarılan gizli hayali düşünceler incelendiğinde, bunlardan birisinin rüyayı gören kişi tarafından anlaşılır ve iyi bilinen geri kalanlar arasından öne çıktığı bulunmuştur. Bu geri kalan düşünceler, uyanık yaşamın kalıntılarıdır (teknik olarak günlük kalıntılar olarak adlandırılanlar). Ancak izole edilen düşüncenin, rüya gören kişinin uyanık haya-

8 Açık rüya (manifest dream); herhangi bir analize uğramadan önce, bir rüyanın görülmesi, hatırlanması ve raporlanması şeklindeki Sigmund Freud'a ait bir terimdir.

tına yabancı olan ve sonuç olarak onun tarafından hayret veya öfkeyle reddedilen, genellikle çok itici türden arzulu bir dürtü olduğu ortaya konmuştur. Bu dürtü, rüyanın asıl mimarıdır: Üretimi için enerji sağlar ve günlük kalıntıları materyal olarak kullanır. Bu nedenle ortaya çıkan rüya, dürtü için bir tatmin durumunu temsil eder, aynı zamanda onun isteğinin yerine getirilmesidir. Bu sürecin, uyku hali niteliğindeki bir şeyin varlığından istifade edilmeksizin gerçekleşmesi mümkün olmazdı. Uykunun gerekli zihinsel ön koşulu, uyuma arzusu üzerine ego konsantrasyonu ve ruhsal enerjinin yaşamın tüm ilgi alanlarından sıyrılmasıdır. Aynı zamanda hareketliliğe yaklaşımın tüm yolları engellendiği için, ego, sayesinde diğer zamanlarda baskıları belirli bir düzeyde tuttuğu enerji harcamalarını da azaltabilmektedir. Bilinçdışı dürtü, bilincin içine rüya ile sokulmak amacıyla baskının bu gece gevşemesinden yararlanır. Fakat egonun baskıcı direnci uykuda ortadan kalkmaz, sadece azalır. Bu direncin bir kısmı, rüyaların sansürü biçiminde kalır ve bilinçsiz dürtünün kendisini doğru şekilde alacağı biçimlerde ifade etmesini yasaklar. Rüyalara uygulanan sansür şiddetinin bir sonucu olarak, gizli rüya düşünceleri rüyanın yasaklı anlamını fark edilemez kılmak için değiştirilmeyi ve yumuşatılmayı kabul etmeye mecbur bırakılırlar. Bu, açık rüyanın en çarpıcı özelliklerinin nedeni olan rüya bozulmasının açıklamasıdır. Bu nedenle, bir rüyanın

(bastırılmış) bir dileğin (gizlenmiş olarak) yerine getirilmesi olduğunu iddia etmekte haklıyız. Şimdi rüyaların nevrotik bir semptom gibi inşa edildiği görülecektir: Bunlar baskılanmış bir dürtü ile egodaki sansürleme kuvvetinin direnci arasında uzlaşmalardır. Benzer bir kökene sahip oldukları dan dolayı, bunlar eşit derecede anlaşılmazdır ve eşit şekilde yorumlanmaya ihtiyaç duyarlar.

Rüyanın genel işlevini keşfetmede bir zorluk bulunmamaktadır. Rüya, bir tür yatıştırıcı eylem sayesinde, uyuyan kişiyi uyandırma eğilimindeki dış ve iç uyarıcıları savuşturma ve böylelikle uykuyu kesintiye karşı koruma amacına hizmet eder. Dış uyarıcılar, kendilerine yeni bir yorum katılarak ve zararsız bir rüya durumuna dönüştürülerek savuşturulabilirler. Uyuyan kişi tarafından içgüdüsel taleplerin neden olduğu iç uyarıcılara karşı tolerans gösterilir ve gizli hayali düşüncelerin sansürün kontrolünü ele aldığı sürece, rüyaların oluşumunda bu iç uyarıcıların tatmin olmalarına izin verilir. Fakat eğer serbest kalmakla tehdit ediyorlarsa ve rüyanın anlamı çok sadeleşirse, uyuyan kişi rüyayı kısaltır ve korkuyla uyanır. (Bu sınıftaki rüyalar 'anksiyete rüyalar' olarak bilinir.) Rüya işlevindeki benzer bir başarısızlık, dış uyarıcıların savunulamayacak kadar güçlü hale gelmesi durumunda da ortaya çıkar. (Uyandırma rüyası sınıfı) Gizli düşünceleri, sansürle işbirliği halinde rüyanın açık içeriğine dönüştüren sürece, 'rüya çalışması' adını verdim. Bu

süreç, ön bilinç düşünce materyalini tedavi etmenin özel bir yolundan oluşur. Böylece bu materyalin bileşen parçaları yoğunlaşır, ruhsal vurgusu yer değiştirir, tamamı görsel imgelere çevrilir veya dramatize edilir ve aldatıcı bir ikincil revizyonla tamamlanır. Bilinen normal düşünce süreçlerinden oldukça farklı olan rüya çalışması; aklın daha derin, bilinçsiz katmanlarında meydana gelen süreçlerin mükemmel bir örneğidir. Aynı zamanda, diğer zihinsel faaliyet alanlarında keşfedilmesi mümkün olan sembolizmin kullanımı (çoğunlukla bir cinsel türden) gibi bir takım arkaik özellikler de gösterir.

Rüyanın bilinçdışı içgüdüsel dürtüsünün, uyanık yaşamın tükenmemiş bazı uğraşları ile birlikte günün bir kalıntısı ile kendisini bağladığını, böylece analiz çalışması için rüyaya çifte değer kattığını açıkladık. Bir yandan, analiz edilen bir rüya, kendisini bastırılmış bir dileğin yerine getirilmesi olarak ortaya çıkarır. Ancak diğer yandan, önceki güne ait bilinçaltı faaliyetlerin devamı olabilir, her türlü konuyu içerebilir ve bir niyetin, uyarının, yansımanın veya dileğin bir kez daha yerine getirilmesinin ifadesi de olabilir. Analiz, hastanın bilinçli ve bilinçsiz süreçlerinde olduğu gibi, bilgi edinmenin bir yolu olarak rüyayı her iki yönde de kullanır. Ayrıca rüyaların çocukluğun unutulmuş materyaline erişimi olduğu gerçeğinden de yararlanır. Bu nedenle, çocuk amnezisi rüyaların yorumuyla bağlantıda en

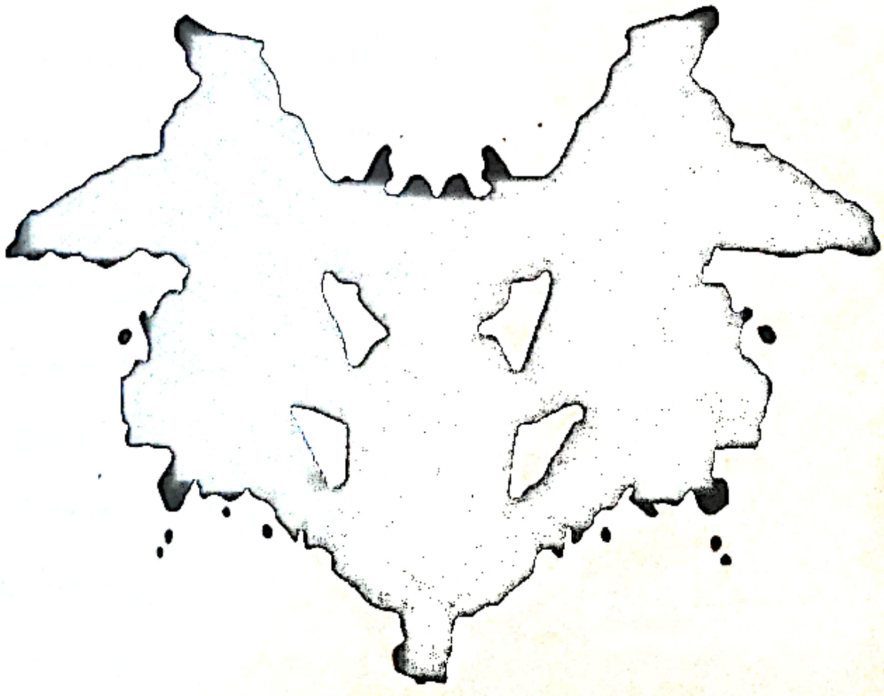
çok üstesinden gelinmesi gereken parçadır. Bu bakımdan rüyalar, daha önce hipnotizmaya ait olan görevin bir kısmını başarır. Öte yandan, rüya yorumunun tüm rüyaların cinsel bir içeriğe sahip olduğunu ya da cinsel motivasyon kuvvetlerinden kaynaklandığını gösterdiğine dair bana sık sık atfedilen iddiayı hiçbir zaman savunmadım. Açlık, susuzluk ya da boşalma ihtiyacının, bastırılmış cinsel ya da egoist dürtülerin yanı sıra tatmin rüyaları üretebileceğini anlamak kolaydır. Küçük çocuklar vakası bize rüyalar teorimizin geçerliliği hakkında uygun bir test yapmamıza imkan verir. Çocuklarda çeşitli ruhsal sistemler henüz keskin bir şekilde bölünmemiş ve baskılar henüz derinleşmemiştir. Bu yüzden, sık sık uyanık hayattan kalan arzulu dürtülerin gizlenmeden yerine getirilmesinden başka bir şey olmayan rüyalarla karşılaşıyoruz. Zorunlu ihtiyaçların etkisi altında, yetişkinler de bu çocuksu tipte rüyalar meydana getirebilirler.

* * *

Psikanaliz de aynı şekilde rüya yorumunu kullanır. Semptomatik eylemler olarak adlandırılan, insanların yaptıkları sayısız küçük gaf ve hatalara ilişkin çalışmadan da faydalanır. Bu konuyu ilk defa, 1904 yılında 'Gündelik Psikopatoloji' başlığı altında kitap şeklinde yayınlanan bir dizi makalede araştırdım. Bu yaygın çalışmada; bahsi

geçen olayların tesadüfi olmadıklarını, fizyolojik açıklamalardan daha fazlasına ihtiyaç duyduklarını, bir anlama sahip olduklarını ve yorumlanabileceklerini ve bunlardan sınırlandırılmış veya bastırılmış dürtü ve niyetlerin varlığını çıkarmada haklılığımın ortaya çıktığını vurguladım. Ancak rüya yorumu ve bahsi geçen son çalışmanın esas önemini teşkil eden şey, analiz çalışmalarına verdikleri katkı değil, diğer nitelikleridir. Daha önce, psikanaliz yalnızca patolojik olayların çözülmesi ile meşgul olmuştu ve bu olayları açıklamak için çoğu zaman kapsamlılığı, incelenmekte olan esas materyalin önemi ile orantılı olmayan varsayımlar yapmaya yönlendirilmişti. Fakat rüyalara gelince, artık patolojik bir semptomla değil, sağlıklı bir insanda meydana gelebilecek normal bir zihinsel yaşam olayı ile uğraşıyordu. Rüyaların semptomlar gibi oluşturulduğu ortaya çıkarsa, rüyalara ilişkin açıklamalar aynı varsayımları gerektiriyor olsa, (dürtülerin baskısı, ikame oluşumu, uzlaşma oluşumu, bilinç ve bilinçaltının çeşitli ruhsal sistemlere bölünmeleri) o zaman psikanaliz, artık psikopatoloji alanındaki yardımcı bir bilim dalı olamaz. Onun yerine, psikanaliz normalin anlaşılması için eşit derecede vazgeçilmez olan yeni ve daha derin bir zihinsel biliminin başlangıç noktasıdır. Öngörüleri ve bulguları diğer zihinsel olay bölgelerine taşınabilir: çok uzaklara, evrensel ilgi alanlarına doğru açılan bir yol.

"Kişi komplekslerini yok etmeye değil onlarla uyumlu olmaya çalışmalıdır. Dünyadaki davranışlarını uygun şekilde yönlendiren onlardır."

V

Psikanalizin içsel büyümesi konusundaki hikayemi yarıda kesmeli ve dış tarihine dönmeliyim. Şimdiye dek keşiflerinden bahsettiğim şey, çoğunlukla kendi çalışmalarımın sonuçlarıyla ilgiliydi. Ancak hikayemi sonraki vakitlere ait materyallerle doldurdum ve kendi katkılarımla öğrencilerim ve takipçileriminkiler arasında bir ayrım yapmadım.

Breuer'den ayrılalı on yıldan fazla bir süre geçmiş ve hiç bir takipçim kalmamıştı. Tamamen izole olmuştum. Viyana'da dışlandım. Yurt dışında kaale alınmıyordum. 1900 yılında yayınlanan 'Rüyaların Yorumlanması' isimli kitabım, teknik dergilerde kendisine güçlükle yer bulabildi. 'Psikanalitik Hareketi Tarihi Üzerine' isimli makalemde; daha önce benim de ders verdiğim klinikte, teorilerime karşıt bir kitap yazmış, ancak *Rüyaların Yorumu* adlı kitabımı hiç okumamış olan bir asistanla yaşadığım diyaloğa, Viyana'daki psikiyatri çevrelerinin bana karşı sergiledikleri

tutuma bir örnek olarak değindim. Klinikte, ona bunun bir anlam ifade etmediği söylendi. Sonradan profesör olan bahsi geçen şahıs, konuşma raporumu reddedecek ve genel olarak hafızamın doğruluğuna şüphe bulaştıracak kadar ileri gitti. Sadece, o zaman verdiğim beyanın her kelimesinin arkasında durduğumu söyleyebilirim.

Karşılaştığım şeyin kaçınılmaz tabiatını anladığım anda hassasiyetim büyük ölçüde azaldı. Üstelik izolasyonum da yavaş yavaş sona erdi. Başlangıçta, Viyana'da beni çevreleyen küçük bir öğrenci topluluğu etrafımda toplandı. 1906'dan sonra ise, Zürih'teki psikiyatrların (Eugen Bleuler, asistanı C. G. Jung ve diğerleri) psikanalize yoğun ilgi duydukları haberleri geldi. Birbirimizle kişisel olarak temasa geçtik ve 1908 yılının Paskalya Bayramında, bu genç bilim dalının dostları olarak Salzburg'da bir araya geldik. Toplantımızda, benzer şekilde gayrı resmi kongrelerin düzenli olarak tekrarlanması konusunda anlaştık ve editörlüğü Jung tarafından yapılan ve *Jahrbuch fur Psychoanalytische und Psikopatolog Forschungen* (Psikanalitik ve Psikopatolojik Araştırmalar Yıllığı) adı verilen derginin yayımlanmasını ayarladık. Bu dergi, ben ve Bleuler'in yönetiminde yayımlandı ve Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıcında yayına ara verdi. Aynı zamanda İsviçreli psikiyatrlar da harekete katıldı. Bunun yanında, Almanya'nın her tarafında da psikanalize karşı bir ilgi uyanmaya başladı ve ülkedeki bilimsel kongrelerde çok

sayıdaki yazılı yorum ve canlı tartışmanın konusu psikanaliz oldu. Ancak hiçbir yerde dostça, hatta ılımlı bir tarafsızla bile karşılanmadı. Psikanalizle kısa bir tanışıklıktan sonra, Alman bilimi onu reddetme konusunda birleşti.

* * *

Muhaliflerimden biri, cinsel bir şeyden bahsetmeye başladıkları anda hastalarını susturmakla övünüyordu ve bu tekniğin kendisine, nevrozların etiyolojisinde cinselliğin oynadığı kısmı yargılamak için bir hak verdiğini düşünüyordu. (Duygusal direnişlerce yanlış yönlendirilmesi imkansız olan) Psikanalitik teori tarafından kolayca izah edilebilir olan duygusal direnişlerin haricinde, bana anlaşmaya varmamın önündeki en büyük engel olarak, rakiplerimin psikanalizi benim spekülatif hayal gücümün bir ürünü olarak görmesi ve onun oluşumuna neden olan şeyin uzun, sabırlı ve tarafsız çalışma olduğuna inanmak istememeleri gibi geliyordu. Muhaliflerimin, fikir analizlerinde gözlemle veya deneyimle hiç ilgileri olmadığından, psikanalizi denemeden inkar etmede kendilerinin haklı olduklarına inanıyorlardı. Yine psikanalizi çok fazla ikna edici hissetmeyen bu kişiler, direnişlerinde, neyi inkar ettiklerini görmemek için mikroskobun içine bakmama klasik manevralarını tekrarladılar. Gerçekten de, yeni bir konuda kendi kararlarını vermek zorunda kaldıklarında, çoğu insanın nasıl

yanlış davrandığı dikkat çekicidir. Yıllar boyunca 'ılımlı' eleştirmenler tarafından bana psikanalizin bir noktaya kadar haklı olduğunu, ancak o noktadan sonra abartmaya ve doğrulama yapmadan genellemeye başladığı söylenmiştir. (bugün bile aynı şeyi duyuyorum) Ve biliyorum ki, hiçbir şey, böyle bir noktanın nerede olduğuna karar vermekten daha zor olmasa da, bu eleştirmenler, sadece birkaç hafta veya gün önce tüm konuya tamamen bihaberdi.

Psikanalize karşı resmi afarozun sonucu, analistlerin bir araya gelmeye başlamasıydı. Bu analistler, Nürnberg'de, 1910'da düzenlenen ikinci kongrede Ferenczi'nin önerisi üzerine, bir dizi yerel topluluğa bölünmüş, ancak ortak bir başkanlık altında bir "Uluslararası Psikanalitik Derneği" haline geldiler. Bugün halen Avusturya, Almanya, Macaristan, İsviçre, İngiltere, Hollanda, Rusya, Hindistan ve ABD'de iki tane olmak üzere şubelere sahip dernek, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra varlığını sürdürmüştür. Sonradan çok talihsiz bir adım olduğu meydana çıkacak olan, C. G. Jung'un ilk başkan olarak atanmasını sağladım. Aynı zamanda, psikanalize adanmış ikinci bir dergi yayımına başlandı. Adler ve Stekel tarafından düzenlenen *Zentralblatt fur Psychoanalyse* (Psikanaliz için Merkez Dergisi). Ve hemen sonra, üçüncüsü; iki hekim olmayan analist tarafından düzenlenen, Imago.

H. Sachs ve Otto Rank analizin zihinsel bilimlere uygulanmasıyla ilgilenme niyetindeydiler. Kısa süre sonra, 1910 yılında Bleuler psikanaliz savunmasıyla ilgili bir makale yayımladı. Bunun, bir anlığına tartışmaya dahil olan dürüstlük ve açık sözlü bir mantık bulma adına bir rahatlama olmasına rağmen, yine de Bleuler'in makalesinden tam olarak tatmin olamadım. Tarafsızlık görüntüsünden sonra, çok istekli bir şekilde mücadele etti. Ancak bilim dalımızın değerli "ikircilik konsepti"ne borçlu olması onun sayesinde değildi. Daha sonraki makalelerde Bleuler, analizin teorik yapısına yönelik böylesine eleştirel bir tavrı benimsedi. Hayretler içerinde ona hayran kalacak ne kaldığını kendime sormadan yapayacağım şekilde, analizin önemli kısımları ya reddetti ya da üzerine şüphe bulaştırdı. Bununla birlikte, yalnızca sonradan "derin psikoloji" lehine en güçlü savunmayı dile getirmedi, aynı zamanda şizofreni konusundaki kapsamlı çalışmasını da ona dayandırdı. Bununla birlikte, Bleuler uzun süre Uluslararası Psikanalitik Derneği üyesi olarak kalmadı. Jung ile yaşadığı ilgili yanlış anlaşılmalar sonucu istifa etti ve Burgholzli de analiz adına bir kayıp oldu.

1909'da G. Stanley Hall, Jung ve beni Amerika'ya, başkanı olduğu Clark University, Worcester, Mass.'a gelmeye ve bir haftayı o vakfın yirminci yıldönümünün kutlanmasında Almanca olarak konferanslar vermeye davet etti. Hall,

adil bir psikolog ve eğitimci olarak tanınıyordu ve birkaç yıl önce derslerine psikanaliz uygulamıştı. Onun için yüksek mevkilerden bir dokunuş (otoriteleri kurma ve sonra da onları dağıtmanın keyfi) vardı. Orada, yaşına rağmen coşkulu bir psikanaliz destekçisi olan Harvard nöroloğu James J. Putnam'le de tanıştık. Kendisi, evrensel olarak saygı duyulan bir kişiliğin tüm ağırlığını, analizin kültürel değerinin ve amaçlarındaki saflığının savunulmasına adadı. Obsesif nevroza yatkınlığına bir tepki olarak, etik bir önyargının hakim olduğu Putnam, tahmin edilebilir bir adamdı. Onun hakkında rahatsız edici tek şey, psikanalizi belirli bir felsefi sisteme bağlama ve onu ahlaki amaçlara hizmet eder hale getirme eğilimine sahip olmasıydı. Bu zamana kadar beni sürekli etkileyen bir başka olay da filozof William James ile gerçekleştirdiğim bir buluşma oldu. Birlikte yürüyüşteyken, ortaya çıkan küçük bir sahneyi asla unutmayacağım. Birdenbire durdu, bana taşıdığı çantayı verdi ve yürümeye devam etmemi istedi. O anda göğsünde oluşan göğüs ağrısı geçer geçmez beni yakalayacağını söyledi. Bir yıl sonra, William o hastalıktan öldü ve her zaman ölüme yaklaşırken onun olduğu kadar korkusuz olmayı diledim.

O zaman sadece elli üç yaşındaydım. Kendimi genç ve sağlıklı hissediyordum ve yeni dünyaya kısa ziyaretim, her yönden kendime olan saygımı pekiştirdi. Avrupa'da aşağılanmış gibi hissettim ama orada kendimi en önde gelen

insanlarla eşit düzeyde karşılandığımı keşfettim. 1910 yılında, Worcester›da ‹Psikanaliz Üzerine Beş Ders› sunmak için adım attığımda, inanılmaz bir hayalin gerçekleşmesi gibi görünüyordu: Psikanaliz artık bir hayal ürünü değildi, gerçekliğin değerli bir parçası olmuştu. Amerika'da ziyaretimizden bu yana değerinden hiçbir şey kaybetmemişti. Orada, psikanaliz meslekten olmayan insanlar arasında oldukça popüler ve bir dizi resmi psikiyatrist tarafından tıp eğitiminde önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir. Ancak, ne yazık ki zayıflatılmasından dolayı çok acı çekti. Ayrıca, onunla hiçbir ilişkisi olmayan birçok suistimal, psikanaliz adı altında örtüye bürünmekte ve teknik veya teoride kapsamlı bir eğitim için pek az fırsat bulunmaktadır. Amerika›da da, psikolojinin tüm sorunlarını mahkeme süreci olmaksızın ortaya koymakla övünecek kadar saf olan bir teori olan Davranışçılık ile uyuşmazlık içine girmiştir.

Avrupa'da, 1911-13 yılları arasında, bu genç bilim dalında önemli rolleri olan Alfred Adler ve C. G. Jung'ın önderliğinde, psikanalizden iki ayrılıkçı hareket gerçekleşti. Her iki hareket de son derece tehdit edici görünümdeydi ve hızla geniş takipçi bir kitlesi kazandılar. Fakat güçleri; kendi içeriklerine değil, asıl materyali artık reddedilmese bile, psikanalizin itici hissedilen bulgularından kurtulma tekliflerinin cazibesine dayanıyordu. Jung; analizin gerçeklerine soyut, kişiselleşmeyen ve tarihsel olmayan bir karakterin

taze bir yorumunu katmaya çalıştı ve böylece çocuklardaki cinselliğin, Oidipus kompleksinin ve herhangi bir çocukluk analizine ilişkin gerekliliklerin öneminin farkına varma ihtiyacından kaçınmayı umuyordu. Adler psikanalizden daha uzaklaşıyor gibiydi. Cinselliğin önemini tamamen inkar etti. Hem karakterin hem de nevrozların oluşumunu yalnızca insanların iktidar arzusuna ve yapısal yetersizliklerini telafi etme gerekliliğine dayandırdı ve psikanalizin hiç bir psikolojik keşfine aldırmadı. Ancak reddettiği şey, başka isimler altında onun kapalı sistemine zorla geri döndü. Adler'in "erkeksi protestosu", baskının haksız biçimde cinselleştirilmesinden başka bir şey değildir. İki sapkının eleştirilerinde buluştukları nokta ise gayet ılımlıydı. Sadece hem Adler hem de Jung'dan teorilerini "psikanaliz" olarak tanımlamaktan vazgeçmeleri gerektiğinde ısrar ettim. On yıllık bir zaman diliminden sonra, psikanalize karşı olan bu girişimlerin her ikisinin de herhangi bir zararı dokunmadan ortadan kayboldukları iddia edilebilir.

Bir topluluk birkaç önemli nokta üzerinde anlaşmaya dayanıyorsa, bu ortak zemini terk etmiş kişilerin kendisine ait olmaktan çıkacağı açıktır.

Yine de eski öğrencilerin ayrılışı çoğu zaman bana karşı hoşgörüsüzlüğümün bir işareti olarak gündeme geldi ya da başıma gelen bazı özel musibetlerin bir kanıtı olarak

kabul edildi. Birkaç kişinim yanı sıra, Jung, Adler, Stekel gibi beni terk edenlerin aksine; yaklaşık on beş yıl boyunca sadık işbirliğinde ve çoğunlukla kesintisiz dostluk içerisinde çalışan Abraham, Eitingon, Ferenczi, Rank, Jones, Brill Sachs, Pfister, van Emden, Reik ve diğerleri gibi çok sayıda kişi olduğunu belirtmek yeterli bir cevaptır. Sadece psikanaliz literatüründe kendileri için ayırt edici isim yapmış öğrencilerimin en yaşlılarından bahsettim. Eğer diğerlerini es geçtiysem, bu onları önemsemediğim anlamına gelmemelidir. Aslında bunlar arasında, büyük umutların üzerlerine inşa edilebileceği, genç ve son zamanlarda bana katılmış olanlara ait yeteneklerin bulunması gerekmektedir. Ancak açıklamam gerekirse; kendisinin yanılmazlığına kibirli inancınının hakim olduğu hoşgörüsüz bir adamın, çok sayıda entelektüel seçkin insanı asla yanında tutmaya devam etmeyeceğini söyleyebilirim. Özellikle de, pratikte benim kadar az cazibe merkezine sahipse.

Diğer birçok örgütü parçalayan Dünya Savaşı, bizim 'Uluslararası Psikanalitik Derneği'imize karşı hiçbir şey yapamadı. Savaştan sonraki ilk toplantı 1920'de, Lahey'de tarafsız bir alanda gerçekleşti. Hollandalıların Orta Avrupa devletlerinin açlığa mahkum edilmiş ve yoksullaştırılmış konularını ne kadar misafirperverlikle karşıladığını görmek heyecan vericiydi. Bunun, İngiliz ve Almanların bilimsel ilgi alanlarını dostça tartışmak üzere aynı masada

oturduğu harabeye dönmüş dünyadaki ilk fırsat olduğuna inanıyorum. Hem Almanya'da hem de Batı Avrupa ülkelerinde, savaş aslında psikanalize olan ilgiyi artırmıştı. Savaş nevrozlarının gözlemi, nihayet tıp mesleğinin gözlerini nevrotik rahatsızlıklardaki zihinsel gelişimin önemine açmasına vesile oldu ve "hastalıktan kazanç" ve "hastalığa uçuş" gibi bazı psikolojik konseptlerimiz hızla popüler hale geldi. 1918'de, Almanya'nın çöküşünden önce Budapeşte'de düzenlenen son kongreye Orta Avrupa müttefik hükümetlerinin resmi temsilcileri katıldılar ve savaş nevrozlarının tedavisi için psikanalitik merkezlerin kurulmasını kabul ettiler. Ancak bu noktaya asla ulaşılmadı. Benzer şekilde, önde gelen üyelerimizden biri olan Dr. Anton von Freund tarafından da Budapeşte'de analitik bir çalışma ve tedavi merkezi oluşturmak için yapılan kapsamlı planlar da, kısa bir süre sonra ortaya çıkan siyasi krizler ve bahsi geçen planların yeri doldurulamaz yazarının erken ölümünün sonucu olarak suya düştü. Daha sonraki bir tarihte, Freund'un bazı düşünceleri 1920'de Berlin'de psikanalitik bir klinik kuran Max Eitingon tarafından uygulamaya kondu. Macaristan'daki kısa Bolşevik egemenliği döneminde, Ferenczi Budapeşte Üniversitesi'nde psikanalizin resmi temsilcisi olarak yine de başarılı bir ders yürütmeyi başardı. Savaştan sonra muhaliflerimiz olayların analiz tezlerinin geçerliliğine karşı kesin bir argüman ürettiğini duyurmaktan mem-

muniyet duyuyorlardı. Onlara göre; savaş nevrozları, cinsel faktörlerin nevrotik bozuklukların etiyolojisi için gereksiz olduğunu kanıtlamıştı. Ancak zafer kutlamaları anlamsız ve erkendi. Bir yandan, hiç kimse bir savaş nevrozu vakasının kapsamlı bir analizini yapmayı başaramamıştı. Yani, aslında motivasyonları ile ilgili kesin olarak bilinen hiçbir şey yoktu ve bu belirsizlikten hiçbir sonuç çıkamazdı. Öte yandan, psikanaliz daha önce çok narsisizm ve narsis nevrozlar konseptine ulaşmıştı. Bu konsepte göre, kişinin libidosu bir nesne yerine kendi egosuna bağlıydı. Bu nedenle, aksi durumlara rağmen, suçlama psikanalizin cinsellik kavramını gereksiz bir şekilde uzatmasına yönelik yapıldı. Yine de, tartışmalı sonlar için uygun hale geldiğinde, bu suç unutuldu ve bir kez daha kelimenin en dar anlamına sınırlandırıldık.

* * *

Artan deneyimin, Oidipus kompleksinin nevrozun çekirdeği olduğunu daha da açıkça gösterdiğini ekleyerek başlamam gerekir. Bir defa, çocukların cinsel yaşamının zirvesi ve daha sonraki gelişmelerinin yaşandığı kavşak noktasıydı. Ancak öyleyse, analizin, nevrozların etiyolojisinde spesifik bir faktörü keşfetmesini beklemek artık mümkün değildi. Jung'un da hala analist olduğu ilk günlerde çok iyi ifade ettiği gibi, nevrozlar yalnızca kendilerine ait tuhaf bir

içeriğe sahip değildi. Bu nevrozlar normal insanlar tarafından başarılı bir şekilde üstesinden gelindiği gibi nevrotikler tarafından da aynı zorluk derecesinde yenilebilirlerdi. Bu keşif hayal kırıklığı olmaktan çok uzaktı. Bu, aynı zamanda başka birşeyle de tam bir uyum içindeydi: psikanalizin ortaya çıkardığı derinlik psikolojisinin aslında normal zihnin psikolojisi olduğu. Yolumuz kimya bilimindeki gibi olmuştu: maddeler arasındaki büyük niteliksel farklılıklar, aynı elementlerin birleştirildiği oranlardaki niceliksel değişikliklere dayanarak izleniyordu.

Oedipus kompleksinde libidoların ebeveyn figürlerinin imajına bağlı olduğu görülmüştür. Ancak daha önce bu tip nesnelerin olmadığı bir dönem vardı. Bu gerçeği, kişinin libidosunun kendi egosunu doldurduğu ve buna kendi nesnesi için sahip olduğu bir durum konsepti (libido teorisi için temel öneme sahip) takip etti. Bu duruma narsisizm ya da öz sevgi denilebilir. Bir anın yansıması, bu durumun hiç bitmediğini gösterdi. Kişinin yaşamı boyunca, egosu, nesne yüklerinin gönderildiği ve libidonun nesnelerden tekrar geri akabileceği libidonun büyük deposu olarak kalır. Böylece narsis libido sürekli nesne libidoya dönüşmektedir, ya da tam tersi. Bu dönüşümün hangi ölçüye kadar devam edebileceğinin mükemmel bir örneği; kendinden fedakarlık içerecek kadar ileri giden cinsel veya yüceltilmiş bir tavır şeklindeki aşık olma durumu ile verilebilir. Şim-

diye dek baskı sürecini göz önünde bulundurarak, yalnızca baskı yapılanlara dikkat edilmekle birlikte, bu fikirler baskılayıcı güçlerin de doğru bir tahminini oluşturmayı mümkün kıldı. Baskınlığın, egoda (ego içgüdüleri) faaliyet gösteren kendini koruma içgüdüsü ile harekete geçtiği ve libidinal içgüdülere etki ettiği söylenmişti. Fakat kendini koruma içgüdülerinin artık libidinal bir nitelikte olduğu, narsis libido olduğu da kabul edildiğinden, baskı sürecinin libido içinde kendiliğinden meydana gelen bir süreç olduğu görülmüştür. Narsis libido nesne-libidoya karşıydı. Kendini korumanın çıkarı, nesne sevgisinin taleplerine karşı ve dolayısıyla da dar anlamda cinselliğin taleplerine karşı kendisini savunuyordu.

Psikolojide, sonradan daha fazlasının inşa edilmesinin mümkün olabileceği, içgüdülerinin sağlam olarak keşfedildiği bir teoriden daha acil bir ihtiyaç yoktur. Ancak bu türde hiçbir şey mevcut değildir ve yine de, psikanaliz bu tipteki teorilere ilişkin geçici de olsa bir çaba göstermeye yönlendirilmektedir. Psikanaliz, ego içgüdüleri (kendini koruma içgüdüsü, açlık) ve libidinal içgüdüleri (aşk) arasındaki tezatı belirterek işe başladı. Ancak daha sonra, bunu narsisistik ve nesne libidosu arasındaki yeni bir tezatla değiştirdi. Bu açıkça konuyla ilgili son söz değildi. Biyolojik düşünceler, yalnızca bir içgüdü sınıfının varlığını varsayarak, içerikten uzak durmayı imkansız hale getirmiş gibi görünüyordu.

www.iklilemkitap.com

[Daha sonraki yıllarımın çalışmalarında; Zevk İlkesinin Ötesinde (1920), Grup Psikolojisi ve Ego Analizi (1921) ve Ego ve İd (1923), uzun süredir zapt ettiğim spekülasyon hevesimi serbest bıraktım ve de içgüdüler sorununun yeni bir çözümünü düşündüm. Kendini koruma ve türlerin Eros kavramı altında korunması maksadıyla içgüdüleri bir araya getirdim ve onunla sessizce çalışan bir ölüm veya yıkım içgüdüsüne bir ters düştüm. Genel olarak içgüdü, canlıların bir tür esnekliği, bir zamanlar var olan fakat bir miktar dış rahatsızlık nedeniyle son bulan bir durumun restorasyonuna yönelik itici bir güç olarak kabul edilir. Bu temelinde tutucu olan içgüdüsel karakter, tekrar zorunluluğu olgusuyla örneklendirilir. Yaşamın bize sunduğu tablo, Eros'un eşzamanlı ve karşılıklı muhalif eylemlerinin ve ölüm içgüdüsünün sonucudur.

Bu yapının hizmete uygun olup olmayacağı görülmemektedir. Her ne kadar psikanalizin en önemli teorik fikirlerini düzeltme arzusundan ortaya çıksa da, psikanalizin ötesine geçiyor. Sürekli duyduğuma göre, en genel kavramlarının libido ve psikanalizde içgüdüleri kadar hassas olmayan bir bilimi ciddiye almanın imkânsız olduğunu söylemiştim. Ancak bu suçlama, gerçeklerin tam olarak yanlış algılanmasına dayanmaktadır. Net temel kavramlar ve keskin bir şekilde tanımlanmış olan tanımlar, yalnızca zihinsel bilimlerde, bir gerçekler bölgesini bir mantıksal sis-

temin çerçevesine sığdırmaya çalıştığı sürece mümkündür. Psikolojinin bir olduğu doğa bilimlerinde, böyle net genel kavramlar gereksiz ve gerçekten de imkansızdır. Zooloji ve Botanik, bir hayvan ve bitkinin doğru ve yeterli tanımlarından başlamamıştır; Bu güne kadar biyoloji yaşam kavramına kesin bir anlam verememiştir. Gerçekten de fiziğin kendisi, madde, kuvvet, yerçekimi vb. Kavramları istenen netlik ve hassasiyet derecesine ulaşana kadar beklemek zorunda kalsaydı, hiçbir zaman ilerlemeyecekti. Herhangi bir bilim disiplini içerisinde yer alan temel fikirler veya en genel kavramlar her zaman ilk başta belirsiz bırakılmıştır ve yalnızca türetildiği fenomenler dünyasına atıfta bulunarak başlamakla açıklanır; ancak gözlem malzemesinin aşamalı bir şekilde analiz edilmesi yoluyla açıklığa kavuşturulabilmesi ve anlamlı ve tutarlı bir anlam bulması mümkündür. İnsanların psikanalizi diğer herhangi bir bilim gibi tedavi etmeyi reddetmesinin büyük bir haksızlık olduğunu her zaman hissettim. Bu reddetme, en katı itirazların artırılmasında bir ifade buldu. Psikanaliz, eksiklikleri ve yetersizlikleri nedeniyle sürekli yeniden sorgulandı; gözlem temeline dayanan bir bilimin bulgularını parçalara ayırıp problemlerini adım adım çözmekten başka seçeneği olmadığı açık. Yine, cinsel işlev için çok uzun zamandır sakınan tanıma, cinsel işlevsellik elde etmeye çalıştığımda, psikanalitik teori, 'pan-cinselcilik' olarak markalandı. Ve şimdiye kadar

gençliğin tesadüfi izlenimlerinin oynadığı kısmın önemini şimdiye dek ihmal ettiğimde, psikanalizin anayasal ve kalıtsal faktörleri asla yapmayı hayal etmediğim bir şeyi reddettiği söylendi. Ne ve nasıl olursa olsun, bu durum bir çelişkiydi. Çalışmamın daha önceki aşamalarında, psikanalitik gözlemlere dayanarak daha genel bir bakış açısına ulaşmak için girişimlerde bulunmuştum. 'Zihinsel İşleyişin İki Prensibi Formülasyonu' (1911) isimli kısa makalede, zihinsel yaşamdaki haz-acı ilkesinin tahakkümüne ve onun gerçeklik prensibi olarak adlandırılan şey tarafından yerinden edilmesine dikkat çektim (ve elbette bu konuda orijinal olan hiçbir şey yoktu). Daha sonra, 1915'te bir 'meta-psikoloji' üretme girişiminde bulundum. Bununla, her bir zihinsel sürecin sırasıyla dinamik, topografik ve ekonomik olarak tanımladığım üç koordinatla ilişkili olduğunun değerlendirildiği bir yaklaşım yöntemini kastettim. Bu yöntem bana psikolojinin ulaşabileceği en uzak hedefi temsil ediyor gibi görünüyordu. Deneme, kolsuz bacaksız bir gövdeden öteye gitmedi. *İçgüdü ve Aldatmacaları* (1915), *Baskı* (1915), *Bilinçdışılık* (1915), *Yas ve Melankoli* (1917), vb. isimler adı altında birkaç makale yazdıktan sonra, bu tür teorik tahminlerin henüz zamanı gelmediğinden dolayı, belki de akıllıca hareket ederek çalışmayı yarıda kestim. En son spekülatif çalışmalarımda, patolojik gerçeklerin analitik görüşüne dayanarak zihinsel aparatımızı parçalara

ayırma işine giriştim ve onu birer "ego", "id" ve "süper ego"ya böldüm. Süper ego, Oedipus kompleksinin varisidir ve insanlığın etik standartlarını temsil eder.

Çalışmamın bu son kısmında, hasta gözlemine sırtımı döndüğüm ve kendimi tamamen spekülasyona bıraktığım izlenimi yaratmak istemem. Aksine, analitik malzeme ile her zaman en yakın temasta kaldım ve klinik veya teknik öneme sahip ayrıntılı noktalarda çalışmayı hiç bırakmadım. Gözlemden uzaklaştığımda bile, felsefeyle ilgili herhangi bir temastan dikkatle kaçındım. Bu kaçınma, yapısal yetersizlikle büyük ölçüde kolaylaştırılmıştır. Her zaman G. T. Fechner'in fikirlerine açıktım ve birçok önemli hususta bu onu takip ettim. Psikanalizin Schopenhauer felsefesi ile büyük ölçüde örtüşmesi, benim öğretmenliğimi yapmış olmasına yorulmamalıdır. (Schopenhauer, sadece duyguların hakimiyetini ve cinselliğin büyük önemi üzerinde durmuyordu, aynı zamanda baskı mekanizmasının bile farkındaydı.) Schopenhauer'ı hayatımda çok geç okudum. Tahminleri ve sezgileri çoğu kez psikanalizin zahmetli bulgularıyla çok şaşırtıcı biçimde aynı fikirde olan başka bir filozof olan Nietzsche, uzun süredir tarafımdan hesaba katılmıyordu. Zihnimi rahat bırakmak adına, öncelik sorunu ile daha az ilgileniyordum.

"İnsanların çoğu özgürlüğü gerçekten istemezler; çünkü özgürlük sorumluluk gerektirir ve insanların çoğu da bundan korkar."

Son Söz (1935)

Bildiğim kadarıyla, bu otobiyografik çalışmalar dizisinin editörü, bir süre sonra, devamının yazılabileceğini düşünmedi. Amerikalı yayıncım bu küçük bölümü yeni bir baskıda yayınlamak istiyordu. İlk baskılarda bölümü gizlemişti.

Amerika'da 1927'de (Brentano tarafından yayınlanan) *Bir Otobiyografik Çalışma* başlığı altında iki tema ortaya çıkmıştır. Ancak, yayıncım her iki temanın tamamını da tek cilt altında birleştirme özensizliğini gösterdi.

Onlar yakından iç içe geçmiş durumdalar. Bu Otobiyografik Çalışma, psikanalizin hayatımın tüm içeriği olduğunu, nasıl ortaya çıkardığını ve hiçbir kişisel deneyimin o bilim ile olan ilişkimle ilgisi olmadığını varsayıyor.

Bu çalışmayı yazmadan kısa bir süre önce, hayatım yakında ölümcül bir hastalığın tekrarlamasıyla sona erecekmiş gibi görünüyordu. Ancak cerrahi beceri 1923'te beni

kurtardı ve artık tüm fiziki acılara rağmen hayatımı ve işimi devam ettirebildim. O zamandan bu yana geçen on yıldan uzun bir süre boyunca, toplanan işlerimin Alman baskısının on ikinci cildinin tamamlanmasıyla kanıtlandığı gibi, analitik çalışmamdan ve yazdıklarımdan asla vazgeçmedim. Ama ben önemli bir değişimin meydana geldiğini keşfettim.

Gelişimim sırasında birbiriyle iç içe geçen konular şimdi ayrılmaya başladı; hayatımın ilerleyen bölümlerinde edindiğim ilgi alanları azalırken, eski ve orijinal olanlar bir kez daha öne çıkıyordu. Bu son on yılda, Hemmung, Symptom ve Angst (1926'da yayınlanan) kitabımdaki kaygı sorununun gözden geçirilmesi veya 1927'de yapabildiğim cinsel "fetişizmin" basit bir şekilde açıklanması gibi bazı önemli analitik çalışmaları yaptığım doğrudur. Bununla birlikte, iki tür içgüdünün (Eros ve ölüm içgüdüsü) varlığına dair hipotezimi öne sürdüğümden ve zihinsel kişiliğin ego, bir süper ego ve id (1923'te) olarak bölünmesini önerdiğimden beri şunu söylemek doğru olurdu: Psikanaliz için önemli bir katkı yapmamıştım. Konuyla ilgili yazdıklarım o zamandan beri ya önemsizdi ya da başkaları tarafından sağlandı. Bu durum kendimdeki bir gerileme ve regresif bir gelişim aşaması olarak tanımlanabilecek bir şeyle bağlantılıydı. İlgi alanım doğa bilimleri, tıp ve psikoterapi ile hayat boyu süren bir dönemece girdikten sonra, uzun zaman önce beni

düşünmeye yetecek kadar yaşlı bir gençken büyüleyen kültürel sorunlara geri döndü. Psikanalitik çalışmamın doruk noktasında, 1912'de, din ve ahlakın kökenini araştırmak için yeni keşfedilen analiz bulgularından faydalanmak için Totem ve Tabu'da çoktan denedim. Şimdi bu çalışmayı sonraki iki makalede, *Bir İllüzyonun Geleceği* (1927) ve *Medeniyet ve Hoşnutsuzluklarında* (1930) daha ileri bir aşamaya taşıdım. İnsanlık tarihi olaylarının, insan doğası, kültürel gelişim ve ilkel deneyimlerin çökeltilerinin (din olan en belirgin örneği) ego arasındaki dinamik çatışmaların bir yansıması olmadığını daha net bir şekilde algıladım. Bireyde psikanalizle çalışan id ve iddialı ego, daha geniş bir aşamada tekrarlanan aynı süreçlerdir. *Bir İllüzyonun Geleceği*'nde dinin temelde olumsuz bir değerlendirmesini ifade ettim. Daha sonra, ona daha iyi adaleti veren bir formül buldum: Gücünün içerdiği hakikate yattığını söylerken, hakikatin maddi değil, tarihsel bir gerçek olduğunu gösterdim.

Psikanalizden kaynaklansalar da, onun ötesine uzanan bu çalışmalar, belki de psikanalizin kendisinden daha fazla halk sempatisini uyandırdı. Almanya gibi büyük bir ulusun dinlemeye hazır olduğu yazarlar arasında olduğum kısa ömürlü yanılsamayı yaratmada rol oynamış olabilirler. 1929'da, Alman halkının tanınmış sözcülerinden Thomas Mann'ın dostça konuşmasında söylediği sözler, modern düşünce tarihinde benim için bir yer buldu. Kısa bir süre son-

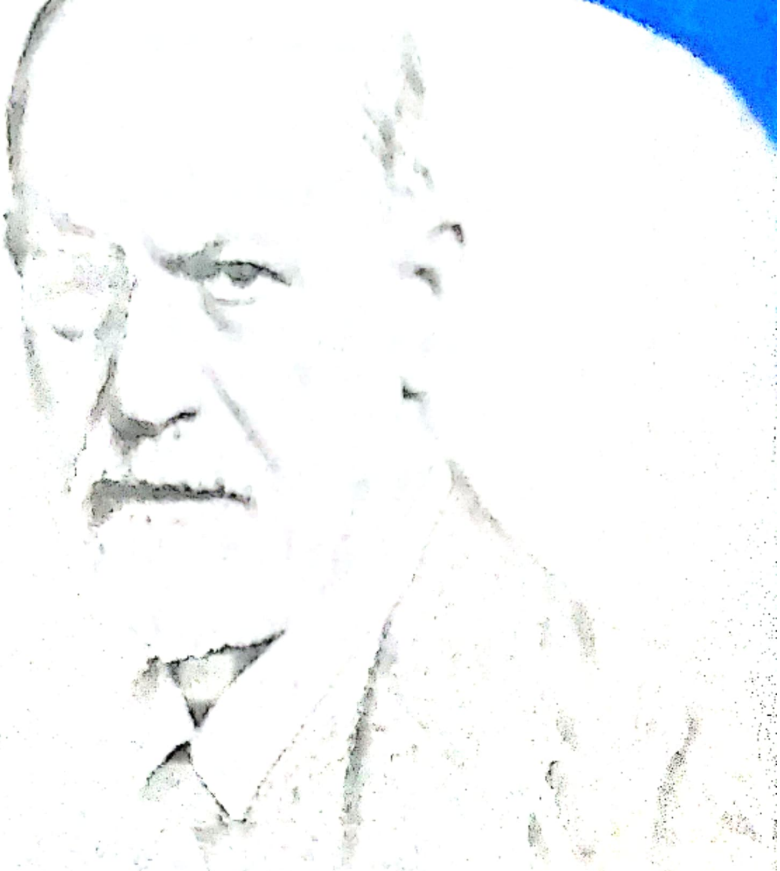
ra vekilim olarak hareket eden kızım Anna'ya, 1930'da Goethe Ödülü'nü almam vesilesiyle, Frankfort-on-Main'daki Rathaus'ta sivil bir resepsiyon verildi. Bu, vatandaşlık hayatımın doruk noktasıydı. Kısa süre sonra ülkemizin sınırları daraldı ve millet artık bizi tanımayacaktı.

Ve artık bu otobiyografik notlara ara verilebilir. Halkın kişisel işlerimi, mücadelelerimi, hayal kırıklıklarımı ve başarılarımı daha fazla öğrenme isteği yok. Yazılarımın bazılarında (*Düşlerin Yorumlanması ve Gündelik Yaşamın Psikopatolojisi* gibi), her zaman hayatlarını çağdaşları veya gelecekleri için tanımlayan insanlardan daha açık ve dürüst tuttum. Bunun için çok az teşekkür ettim ve tecrübelerime dayanarak kimseye benim yaptığımı yapmasını öneremem.

Son on yıldaki psikanalizin durumu üzerine birkaç söz daha eklemeliyim. Psikanalizin devam edeceğine dair hiçbir şüphe yok. Hem bilim dalı hem de terapötik yöntem olarak hayatta kalma ve gelişme kapasitesini kanıtlamıştır. Destekleyenlerin sayısı (Uluslararası Psikanaliz Derneği'nde organize edilmiştir) önemli ölçüde arttı.

Daha eski yerel grupların (Viyana, Berlin, Budapeşte, Londra, Hollanda, İsviçre ve Rusya'da) bitmesine rağmen, yeni topluluklar o zamandan beri Paris'te ve Kalküta'da, ikisi Japonya'da, ABD'de, Kudüs ve Güney Afrika'da, ikisi İskandinavya'da olmak üzere kuruldu. Kendi yerel fonları-

nın dışında, bu yerel topluluklar, psikanalizin uygulanmasına yönelik talimatın tek tip bir plana göre verildiği eğitim kurumlarını ve deneyimli analistlerin yanı sıra öğrencilerin ücretsiz olarak tedavi gördüğü ayaktan tedavi kliniklerini desteklemektedir. Her iki yılda bir Uluslararası Psikanaliz Derneği üyeleri, bilimsel makalelerin okunduğu ve kurumun geleceğinin kararlaştırıldığı bir Kongre düzenler. Bu kongrelerin on üçü (artık katılamayacağım) 1934'te Lucerne'de gerçekleşti. Birliğin tüm üyeleri çalışmaları çok farklı yönlere yayılıyor. Bazıları psikoloji bilgimizi netleştirmek ve derinleştirmek üzerine çalışırken diğerleri tıp ve psikiyatri ile temas halinde olmakla ilgilenmektedir. Pratik açıdan bakıldığında, bazı analistler kendilerini üniversitelerde psikanalizin tanınması ve tıp müfredatına dahil edilmesini sağlama görevini yerine getirme görevini üstlenirken, diğerleri bu kurumların dışında kalmalarını ve psikanalizin sürdürülmesini sağlama alanında faaliyet göstermekte. Zaman zaman, analitik bir çalışan kendini, diğerlerinin pahasına psikanalizin bulgularından ya da görüşlerinden bazılarını vurgulamak için kendini izole bulabilir. Bununla birlikte, genel izlenim, yüksek düzeyde yürütülen ciddi bilimsel çalışmalardan dolayı oldukça tatmin edicidir.

İnsanlar yavaş yavaş inanmamayı, güvenmemeyi, sevmemeyi ve kronik şüpheci olmayı öğrenir. Bu gerçekleştiğinde artık ne yazık ki çok geçtir. İnsanların "tecrübe" dediği şey budur. Kalbiyle bağlantısını kesmiş bir insana "tecrübeli" denir.

FREUD'UN SIRLARI

Psikanalizin babası sayılan Sigmund Freud, belki de psikanalize en ihtiyaç duyan kişilerden biriydi. Birçok korkusu, nevrozu, hastalığı vardı. Özellikle de elinden bir türlü düşürmediği, neticede onu kanser eden puro bağımlılığı başlı başına bir araştırma konusuydu. Freud'un tuhaf yaşantısının ve belki de bir tek kendisinin anlayabileceği garip düşünce yapısının, hayatının her alanında yansımasını görmek mümkündü.

Altın Çocuk

Freud'un babası Jacob, geçinecek parayı zar zor kazanabilen bir yün tüccarıydı. Sigmund doğduğu zaman babası, 42 yaşındaydı. Üçüncü eşi Analin'den 20 yaş büyüktü. Yaşlı bir köylü kadın, gür siyah saçlarla doğan Sigmund'un, gelecekte büyük biri olacağını söylemişti. Annesi ona "Benim altın sihrim" derdi.

Tek odalı bir evde yaşamanın yanı sıra, iki üvey kardeşin varlığı, büyümekte olan Sigmund için karmaşık bir ortam yaratıyordu. İki üvey kardeşi, onun babası ya da annesinin kocası olacak kadar yaşını başını almış erkeklerdi. Babasıysa, büyükbabası olacak kadar yaşlıydı. Bu nedenle kimin kim olduğu, küçük Sigmund için büyük bir bilmece olmalıydı. Bu bilmece, iki yaşına geldiği zaman annesinin tekrar doğum yapıp ardından bebeğin altı ay sonra ölmesiyle daha da karmaşıklaştı. Dar bir alanda doğum ve ölüm deneyimlerini yaşamak küçük bir çocuk için rahatsız edici, uyarıcı bir etkiydi.

1860'larda Freud Ailesi, Viyana'ya taşındı. Aile gittikçe genişliyordu. 10 yaşına geldiğinde Sigmund'un 5 kız kardeşi ve bir de erkek kardeşi olmuştu. Ama özel ilgiyi hâlâ kendisi, yani "altın çocuk" görüyordu.

Zekanın Belirtileri

Ailede rahatça çalışıp okuyabilmesi için kendi odası olan tek çocuk Sigmund'du. Kız kardeşlerinden biri piyano dersleri almaya başlayınca, bunun görültüsünün Sigmund'u rahatsız ettiğini söylemesi üzerine piyano evden çıkarıldı. Bu olay onun özel konumu hakkında en büyük kanıtlardan biriydi.

Freud, bu özel konumunu okulda yüksek notlar alarak ve boş vakitlerinde yabancı dillere çalışarak hak ettiğini kanıtladı. 12 yaşına geldiğinde Shakespeare'in orijinalini okuyabiliyordu. 6 dili gayet akıcı konuşuyordu. Çalışmak, onda bir takıntı halini almıştı. Vakitten kazanmak için yemeklerini bile odasında yiyordu. Bu arada garip bir hobiye merak saldı: Gördüğü rüyaların kaydını tutmak! Geleceğin rüya yorumcusu, daha çocukluğunda rüyalarını yazıyor ve bunların kaydını tutuyordu. Rüyalara ve hayali dünyaya duyduğu ilgi, genç yaşlarda gelişmeye başlamıştı.

www.ikilemkitap.com

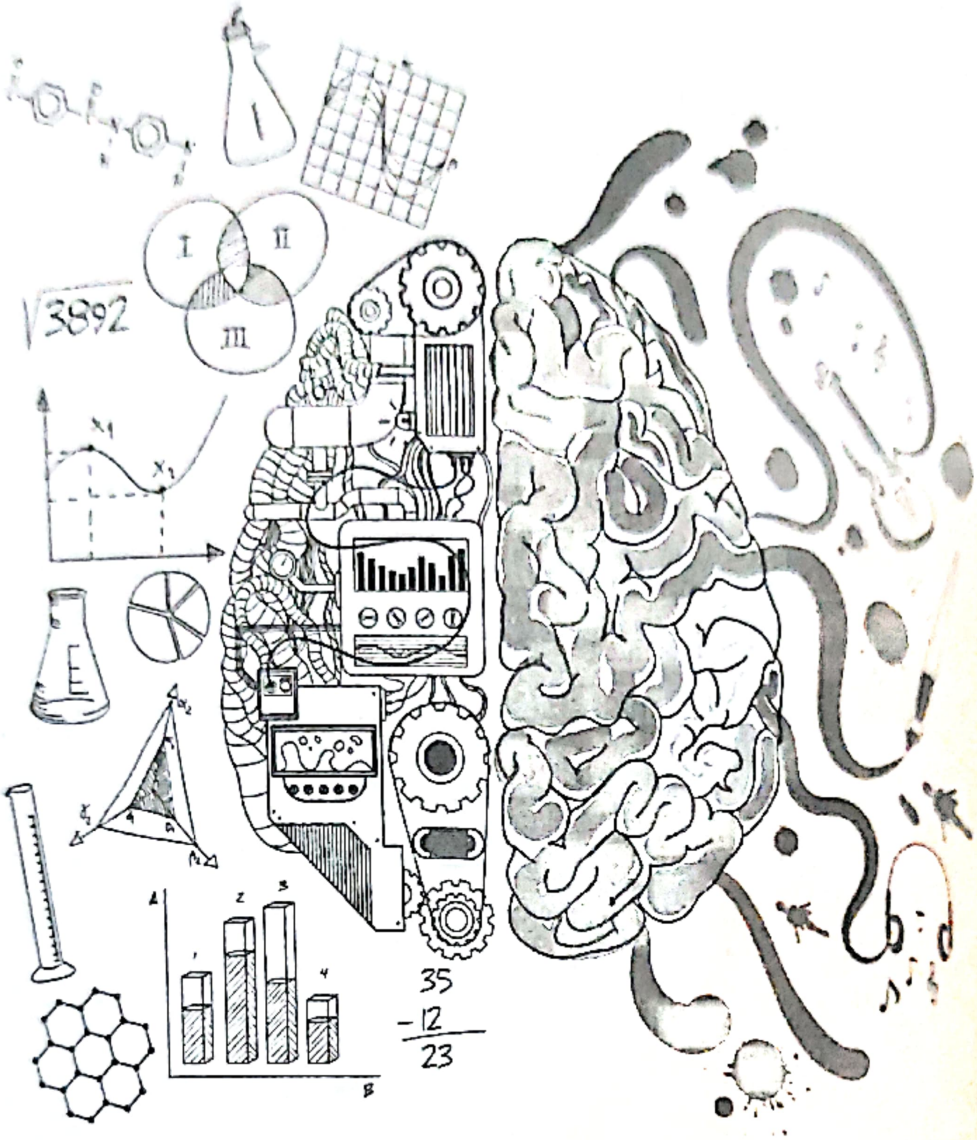
Aşık Olması

Sigmund, Viyana'daki Yahudi düşmanlığının aşağılayıcılığına sinirleniyordu. Bu sinir, ona savaşçı bir yan getirdi. Ergenliğe yeni adım attığı sırada, babası ona sokakta yürürken Yahudi olmayan bir adamın yanına yaklaşıp "Kaldırımdan in Yahudi!" dediğini ve şapkasını yere düşürdüğünü anlattı. Bunun üzerine Freud, babasına ne yaptığını sordu. Babası, "Kaldırımdan indim, şapkamı yerden aldım ve yürüyüp gittim" dedi. Freud, bunun çok aşağılayıcı olduğunu düşündü. Kendi kendine, fiziksel ya da başka türlü bir saldırıya maruz kaldığı takdirde daha farklı davranacağına yemin etti.

1873'te Viyana Üniversitesi'nde tıp okuluna girdi. Henüz öğrenciyken, su yılanlarının cinselliğine dair önemli bir araştırma yaptı. 400'ün üzerinde su yılanını inceledi. Ayrıca balıkları da inceledi ve bunların sinir sisteminin resimlerini, bir arkadaşına gönderdiği mektupta çizdi. Freud, araştırmacı bilimadamı olmak istiyordu ama bu alanda Yahudilere ayrılmış belirli bir kontenjan vardı. İsteksizce de olsa, hayatını kazanabilmek için doktor olmaya karar verdi. Bir an önce hayatını kazanmak istemesinin nedeni, kız kardeşinin arkadaşı Martha'ya aşık olmasıydı. O sırada 25 yaşında olan Freud, hem ateşli hem de utangaç bir gençti.

Martha'ya duyduğu aşk da yoğun bir tutuculuk içeriyordu. Bu, çoğunlukla yazılan mektuplar aracılığıyla gelişen, klasik bir Viktorya dönemi aşkıydı. Hatta kıza evlenme teklif ettiği zaman Martha, masanın altından onun elini sıkmıştı. Genç Freud, kadınlar bakımından deneyimsizdi. Martha onun prensesi olacak ve hayatına hükmedecekti.

Nişanlılık dönemleri dört yıl sürdü. Bu sürede başka kadınlara bakmayan Freud, annesiyle Almanya'da yaşayan Martha'yı sadece altı kez gördü. Yazdığı romantizm içeren 900'ü aşkın mektubunda Martha'ya "Benim prensesim, en değerli hazinem" diye hitap ediyordu.

"Köpekler arkadaşlarını sever, düşmanlarını ısırırlar. İnsanlar ise tamamen farklıdır: Saf ve karşılıksız sevgiyi beceremezler. Kişisel ilişkilerindeyse sevgi ve nefreti karıştırıp dururlar."

Kokain Bağımlılığı

Uzun süren nişanlılık dönemi, Freud'un mesleğinde başarılı olmak için sabırsızlanmasına neden oldu. 1884'te kendisine ün getireceğini düşündüğü yeni bir deneyin üzerinde araştırma yapmaya başladı. Bu deney, maalesef kokaini yarattı. Önce kendi üzerinde denemeye karar verdi ve ardından bir meslektaşıyla, alelacele kokain kullanımının tedavi edici özelliklerini vurgulayan bir makale yazdı. Ancak bunun bağımlılık yapan bir özelliği olduğunun, vücuda birçok zarar verdiğinin farkında değildi. Hem kendisi kullanıyor, hem sevgilisi Martha'ya gönderiyor, hem de arkadaşlarına öneriyordu. Ancak tahmin edilebileceği gibi tüm deneyleri felaketle sonuçlandı.

Bilinçaltıyla Tanışma

1885'te Viyana Hastanesi'nde tanınmayan stajyer bir doktordu. Uzmanlığı sinir hastalıklarıydı. Histeri ve diğer ruhsal hastalıklar da onun alanına giriyordu. Neden bu alanı seçti peki? Çünkü evlenmek için acelesi vardı ve bu alanlarda çok az doktor vardı. Ruhsal hastalıklar 19'uncu yüzyılda tıbbın, hem anlama hem de tedavi anlamında ilgilenmediği bir alandı. Freud'dan önce hastalar tedavi için başları dönene kadar sandalyede döndürülür, soğuk suya sokulur, zincir takmaya zorlanırlardı. O dönemin en bilgili doktorları, histeri ve benzer hastalıkların kökeninde sinir hasarı veya beyindeki bir lezyon gibi fiziksel nedenler yattığını varsayıyordu.

Freud 1885'te sinir bozuklukları alanında dünyanın sayılı otoritelerinden olan karizmatik Fransız doktor Jean-Martin Charcot ile çalışmaya gitti. Charcot, histerik hastalarını hipnoz ediyordu ve buna "ikinci zihin" diyordu. Freud, ileride bunu "bilinçaltı"na dönüştürecekti. 19'uncu yüzyılın önemli buluşlarından biriydi bilinçatı.

Konuşarak İyileştirmek

5 Nisan 1986'da Paris'ten döndükten bir hafta sonra kendi muayenehanesini açtı. O dönemin en gözde şehirlerinden Viyana'nın kenar mahallelerinden birinde tuttuğu bu tek odalı muayenehanesinde, kendini geçindirecek kadar para kazanmaya çalıştı. Ancak ev ziyareti yapmak için taksiye verecek parayı bulamadığı zamanlar da oluyordu.

Freud meslek hayatına hipnozcu olarak başladı. Ünlü kanepesi, bu hipnoz sonucu doğdu. Kişiyi uzanırken transa geçirmek daha kolaydı. Charcot'dan esinlenen Freud, hastasının "ikinci zihnine" girmeyi ve histerisine hipnotik telkin aracılığıyla son vermeyi umuyordu. Ancak bu, pek işe yaramadı. Yine de o dönemde kullanılan diğer tedavilerden daha az etkili olduğu söylenemez. Ki bunların bir kısmını Freud da kullandı. Mesela kaplıca tedavisi, su tedavisi ve elektroterapi... Hatta mıknatıs bile kullandı. Hastalarının bulgularını, vücudunun bir tarafından öbür tarafına "mıknatısla" transfer edebileceğini sandı. Ama tabii yaptıkları hiçbir işe yaramadı. Bir diğer önemli ipucunu ise, meslektaşı Josef Breuer'dan aldı. Breuer, Freud'a, psikoanalizin tarihinde eşi görülmemiş bir hastadan söz etti. Adı, "Anna O." idi. Bu kadın üzerinde alışılmamış bir tedavi yöntemi kullanıyordu: Hastayı konuşturarak iyileştirmek...

www.

Cinsellik

Anna O.'nun histerisi çok ciddiydi. Kasılmaları oluyordu, felç gelmişti, görme ve konuşma bozuklukları vardı. Breuer, onu her gün görmeye başladı. Hastasının, rahatsızlığından ve belirtilerin kaynağından söz ettikçe Breuer bu belirtilerin ortadan kalktığını fark etti. Psikoterapinin temellerini oluşturan bu tedaviye, "hastayı konuşturarak tedavi" adını takan ilk kişi, bizzat hastası Anna O. oldu.

Bu sırada hâlâ hipnozu kullanan Freud, bu tuhaf ve yeni tedaviyi de uygulamaya başladı. Hastalarıyla bulgularını konuşarak, bunların nasıl ve ne zaman ortaya çıktıklarını bulmaya çalıştı. Hastalarını, cinselliği içeren travmatik çocukluk deneyimlerine kadar götürüyordu. Cinsellik, nevrotik hastalıkların kökeninde yatan neden gibi görünüyordu. Bir süre Freud, tüm histerilerin, çocuklukta geçirilen cinsel tacizden kaynaklandığını düşündü. Ama sonunda bunun ya gerçek bir tacizden ya da çocuklukta baskı altında tutulan ve suçluluk duyulmasına neden olan cinsel fantazilerden kaynaklandığı tartışmasına girdi. Her iki durumda da, sorunun temelinde cinsellik yatıyordu. Aslında cinsellik, sürekli ortaya çıkan bir konuydu; Freud'un muayenehanesinde bile böyleydi. Kadın hastaları kendisine karşı romantik duygular beslemeye başlamıştı. Hatta bir keresinde bir

kadın, kollarını Freud'un boynuna dolayıp onu öpmüştü. Bir bilimadamı olarak bu, Freud'un merakını kamçıladı. Bu yeni bilmecenin üstünde düşünmeye başladı.

Ruhunun derinliklerine in ve ilk önce kendini tanımayı öğren. Bunu yaptıktan sonra, bu hastalığa neden yakalandığını anlayacak ve belki de bir daha hastalanmayacaksın.

Kendi Psikolojisini Analiz Eden İlk Kişi

1895'te kızı Anna'nın doğumundan sonra libidoyu güncel hayata sokan ve cinselliği insan güdülerinin temel öğesi haline getiren Freud, birkaç yıl cinsel yaşamı bıraktı. Büyük bir hırsla işine sarıldı. 1890'larda herkese tuhaf gelen "konuşarak tedavi" yönteminde, Viyana'nın kalburüstü semtlerinden birinde, yeni bir muayenehane açacak kadar başarılı olmuştu. Freud bu yeni adresinde 47 yıl yaşadı ve çalıştı.

23 Ekim 1896'da babası öldü. Acı veren ve kafasını karıştıran duygulara kapılan kırk yaşındaki Freud, kendini analiz etmeye karar verdi. Freud'un kendini analizi, kendi bilinçaltına yaptığı yolculuk, psikiyatri tarihinde efsanevi bir andır. Freud'un yaptığını o güne kadar hiçkimse yapmamıştı. İnsanın kendi kendini analiz etmesi büyük bir başarıydı. Kendi iç savunmalarını kaldırarak, içsel direnci ni yenebilen ve kendi bilinçaltını yorumlayan ilk kişi Freud oldu.

Yolculuk Fobisi ve Diğer Korkuları

Freud son zamanlarda, "bilinçaltına giden görkemli yol" dediği rüyaları keşfetmişti ve bu yolu araştırmak için garip bir yöntem geliştirdi: Serbest çağrışım. Yani, sansürlemeden, akla gelen her şeyi dikkate almak. Her akşam hastaları gittikten sonra kanepesine uzanıyor ve rüyalarının serbest çağrışımını yapmaya başlıyordu. Aslında incelemeye ihtiyacı olan pek çok sorunu vardı. Mesela yolculuk fobisi... Roma'yı ziyaret etmeyi çok istiyordu. Hatta bir keresinde, 75 km kadar yakınına kadar gitmişti. Ama sonra geri dönmüştü. Bunun yanı sıra, yetenekli erkek arkadaşlarının arasındayken düşüp bayılmak gibi bir eğilimi ve puroya karşı aşırı bir düşkünlüğü vardı.

Bir yıl kadar kendini analiz etmesi, bulgularını daha da kötü yaptı. Çünkü kendi deyimiyle "pislik yığını" dediği bilinçaltına itilen onur kırıcı, utanç verici ve endişe yaratıcı duygulardan oluşan bir bütünün içine gerçek anlamda bakıyordu.

Ensest, cinayet fantezileri, kabul edilemez rekabetler... Baskı altında tutulan nefretler...

Küçük bir çocukken erkek kardeşinin ölmesini isteyebilmesi, yine küçük bir çocukken annesini arzulayabilmesi, çocukların da cinsel duygularının olabileceği ve bunları

ebeveynlerine karşı duyabileceği gibi fikirler çok radikaldi. Küçük bir çocuk olarak anneyi arzulamak ve babadan nefret etmek... Bir insanın kendinde bu tür duyguları açığa çıkarması, hem de 1896 yılında... Ama Freud bu hatıralara, bir deneye bakan bilimadamı gibi baktı. Ahlaki bir yargıda bulunmadı ve nefes kesen bir aşama kaydetti. Ya tüm çocuklar ebeveynlerine karşı böyle aşk ve nefret gibi tutkulu duygular besliyorlarsa? Ya bu duygular insanın gelişme sürecinde bir rol oynuyorsa?

Oidipus Kompleksi

Oidipus kompleksi... Freud çocukken duyulan ateşli arzulara bu adı verdi. Yunan Mitolojisi'nde babasını öldürüp annesiyle birlikte olan Oidipus'tan geliyordu adı.

Freud'un fikirleriyle alay edildi. Ahlaksız ve pornografik yazılar yazan bir insan olarak ün yapmaya başladı. "Pis, iğrenç, tiksindirici" denildi ona. Tabii bu arada ortaya attığı teorilere karşı kıskançlık duyanlar da vardı.

Freud'un kendini analizi dört yıl sürdü. Tüm bunalımlarını tedavi edemedi belki ama yolculuk fobisini yendi. 1901'de Roma'ya ilk yolculuğunu yaptı; sonra bunu diğer şehirler izledi. Daha da önemlisi; büyük oranda kendi rüyalarından aldığı bilgilerin ışığında en önemli eseri olarak baktığı *Rüyaların Yorumu*'nu yazdı. Bu aslında kendi kendine analizin bir kaydıydı. Kitap, 1899'da yayınlandı ama Freud yayınevinden, tarihi 1900 olarak yazmasını istedi. Kitabı 20'nci yüzyıla mal etmek istiyordu. Ne yazık ki bu eseri kimse dikkate almadı. Modern çağı sarsacak fikirler içeren bu rüya kitabı, altı yıl içinde sadece 3 yüz kopya sattı.

Çarşamba Topluluğu

1900'e gelindiğinde, bir avuç dolusu şaşırtıcı anlayışı, "psikanaliz bilimi" adı altında toplamıştı. Başlıca hedefi psikanalizi dünyaya yerleştirmek ve uluslararası bir hareket haline getirmekti. En büyük korkusu ise, Yahudi düşmanlığının karşısına çıkması ve psikanalizin bir Yahudi bilimi olarak önemsenmemesiydi. Gerçekten de yeni yüzyılın başlangıcında ona yalnızca Yahudiler ilgi gösterdi. 1902'de ona inanan küçük bir çevre vardı. Hepsi de Yahudiydi. Bunlar her çarşamba Freud'un bekleme salonunda toplanıp daha sonra "Çarşamba Topluluğu" olarak anılacak grubu oluşturdular. İlk toplantılarının konusu, Freud'un çok sevdiği bir konuydu: Puro içmenin önemi! (Freud günde 20-25 tane puro içiyordu.) Diğer ilginç bir konu da karalamalar, özellikle de Freud'un karalamalarıydı. Toplantılar sırasında yapmayı sevdiği, bilinçsiz çizilmiş imaj ve işaretler...

Jung ile Yollarının Ayrılması

Freud'un tanışmaya can attığı bir kişi de, onun fikirlerini benimseyen ve Freud'un kendisini "en yetenekli izleyici" olarak gördüğü, İsviçreli psikiyatr Carl Jung'tu. Jung'u bu kadar özel yapan, fikirleri değildi. Freud'un en ünlü takipçisi Jung, zamanla bazı noktalarda ondan farklı düşünmeye başladı. Bu hareketin baba figürü olan Freud'un böyle bir isyana tolerans göstermeye niyeti yoktu. Mutlak sadakat istiyordu. Bu sadakati görmediği noktada bütün bağlarını koparıyordu. Freud'un "Sevgili oğlum" diye hitap ettiği Jung ile arası gerginleşti. Jung'un yanındayken onu öldürmek istediğini hissettiğini söyleyen Freud, üç kez bayıldı. 1914'te kötü bir şekilde ayrıldılar ve bir daha da konuşmadılar. Gelecekte benzeri ihanetlerden korunmak amacıyla Freud, sadık takipçilerinden oluşan gizli bir komünite oluşturdu. Freud'un temel fikirleri için uğraşacak ve onları savunacak olan bu takipçileri, Freud'un Yunan taşından yaptırdığı yüzükleri takıyordu.

"ZAYIF NOKTALARINIZDAN

GÜÇLÜ TARAFLARINIZ

DOĞACAKTIR."

Kızının Ölümü

I. Dünya Savaşı, Freud için dönüm noktası oldu. İnsanların öldürülmesi, Freud'da bilinçaltının ve insan psikolojisinin en karanlık yanlarıyla ilgili karamsar fikirler doğurdu. Bu savaş onu çok korkutmuştu. Üç oğlu da Avusturya ordusuna katılmıştı. Savaşta yüzbinlerce insanın öldüğü söylentileri geziyordu ortalıkta. Bu sayede insanlardaki saldırganlık potansiyelini tüm çıplaklığıyla görebildi. Çünkü olay gözlerinin önünde cereyan ediyordu. Savaş Freud'u hem kişisel hem de felsefi açıdan çok etkiledi. Kışları titreyerek, ısıtmasız odasında çalıştı. Durum o kadar kötüye gitmişti ki, bir yazısı karşılığında para yerine patates istedi. Bu çetin koşullar savaştan sonra da devam etti. En sevdiği kızı Sophie, 1920'de kötü beslenme ve zatüree sonucu öldü. Kızının ölümünden altı hafta sonra, en karamsar ve çelişkili kitaplarından birini yazdı: *Zevk Prensibinin Ötesi*

Kanser

Diğer bir üzücü olay ise, 1923'te ağzında kanserli bir tümörün oluşmasıydı. Çenesinden büyük bir parçasının alınması gerekti. Bu, 16 yıl içinde geçireceği 33 ameliyatın ilkiydi. Sinüsünü çenesinden ayırması için taktığı protez o kadar büyüktü ki, buna "canavar" adını takmışlardı. Çok acı veren bu protezin her gün çıkarılıp temizlenmesi gerekiyordu. Ama puro içmeyi bırakmadı Freud. Dünyanın en ünlü terapistinin en büyük başarısızlığıydı bu belki de... Üretken ve yaratıcı olmak için puro içmesi gerektiğini söylüyordu.

www.ikilemkitap.com

Şöhret

1920'lere gelindiğinde Freud, günlük bir ad haline gelmişti. Dünyanın en ünlü psikoloğuydu. Öylesine ünlenmişti ki bir Chicago Gazetesi, sırf eğlence olsun diye arkadaşlarını öldüren iki gencin psikanalizini yapması için ona 25 bin dolar önerdi. Hollywood'un dev yapımcısı Samuel Goldwyn ise, Viyana'ya geldi ve kendi deyimiyle "dünyanın en büyük aşk uzmanı"na, senaryolarına danışmanlık yapması için 100 bin dolar önerdi. Freud bunu kesinlikle reddetti, o böyle şeylerle ilgilenmiyordu. Ama bu iki olay, insanların onu nasıl gördüğünü açıklıyordu. İnsanlar ona özel, mistik bir guru gözüyle bakıyordu.

Halbuki herkesi anladığı yoktu. Freud "karanlık kıta" diye söz ettiği kadınları hiçbir zaman anlayamadı mesela. "Kadınlar ne ister?" sorusuna verdiği cevaplar, tatmin edici olmaktan uzak ve çirkindi. Ona göre kadınların başlıca sorunu, erkeklik organına duyduğu kıskançlıktı. Bu harikulade organdan yoksun oldukları için kendilerini hep aşağı hissedeceklerdi. Bir de kadınların otuz yaşından sonra değişmeyecek kadar katılaştıkları bağlamında söylediği sözler vardı. Ve tabii kadınların süperegolarının hatalı olduğu fikirleri...

Anna

Freud'un kadınlarla fazla samimi ilişkisi olmadı. Eşinden sonra ona en yakın olan ve gün geçtikçe daha da bağımlı olduğu kadın, en küçük kızı psikanalist Anna idi. Belki de ona fazla yakındı. 1918'de Freud, bir psikanaliz kuralını bozarak, gizlice kızını analiz etmeye başladı. Anna onun hemşiresi, sekreteri ve kızıydı. İki insan arasında bundan daha yakın bir ilişki olamazdı. Eğer ebeveyn olmayı, özgün bir insan yetiştirmek ve sonra serbest bırakmak olarak düşünüyorsanız, onların arasındaki ilişkide bu yoktu. Çünkü Anna onun bir bakıma hizmetçisiydi. Kendi inancı ve teorisine göre erkek çocuklar babalarını öldürüp onun yerine geçmek istediklerinden, yerine geçecek kişi olarak, varlığını pek fazla tehdit unsuru olarak görmediği kızına seçmişti.

"İnsan sanılandan çok daha ahlaklıdır ve hayal edilemeyecek derecede ahlaksızdır."

Hitler

1933'te Almanya'da Hitler başa geçtiği zaman, Freud'un en büyük korkusu olan bilinçaltındaki karanlık güçler ortaya çıktı. Karşısında, psikozun kitle ölçeğinde aşırı ucu vardı artık. Hitler'in yaktığı kitapların başında Freud'un kitaplarının yer almasına şaşırmamak gerekirdi. "Nasıl bir gelişme gösterdik bilmiyorum ama Orta Çağ'da olsaydık beni yakarlardı. Şimdi kitaplarımı yakmakla yetiniyorlar" demişti. Bu kitaplardan biri, Freud'un en yeni ve kasvetli kitabı *Medeniyet ve Tatminsizlikleri* idi. Bu kitabında kültür ile barbarlık arasındaki ruhsal savaşı inceliyordu.

Bu tehdite karşın Freud, yaz tatillerini Avusturya'da şehrin dışında yapıyordu. En sevdiği uğraşlar okumak, köpekleriyle oynamak ve çiçek toplamaktı. 14 Eylül 1936'da Freud'lar altın evlilik yıldönümlerini kutladılar. Artık 80 yaşına gelmiş olan Freud, hâlâ ilginin odağı ve ailenin başıydı. Torunu Walter, "Hepimiz ona çok yakındık. Hem mali hem de ruhsal açıdan ona bağımlıydık. Her şeyimizi o sağlıyordu. O bizim Musa'mızdı" diyordu.

www.ikilemkitap.com

Viyana'dan Kaçış

13 Mart 1938'de Almanya topraklarına Avusturya'yı kattı ve Hitler Viyana'ya yürüdü. Gittikçe artan tehlikeye karşın Freud kaçmıyordu. Viyana'da yaşamaya devam edebileceğine ve bu olayın zamanla geçeceğine inanıyordu. Yüksek mevkilerde bir sürü arkadaşı olduğu için korunuyordu. Avusturya'daki en iyi korunan Yahudi oydu diyebiliriz. Ama işler beklediği gibi gitmedi. Bir süre sonra Naziler, Anna Freud'u tutukladı. Genç kız bir gün Gestapo'nun karargahında tutuldu. Bunun üzerine Freud bütün bağlantılarını kullandı. Nihayetinde Viyana'daki Birleşik Devletler'in en üst kademedeki diplomatı, Beyaz Saray'ı aradı. Anna serbest bırakıldı, Freud da bunun karşılığında ülkeden ayrılmayı kabul etti. 5 Haziran'da Freud, Anna ve Martha, önce Paris'e sonra Londra'ya geçti.

Sığınmacı Bakışı

Freud'un dört kız kardeşinin ülkeden ayrılmasına izin verilmemişti. Onlar toplama kamplarında ölmüşlerdi. Freud'un kaçmasından günler önce onu ziyarete gelen fotoğrafçı Edmund, bir hafta onun yanında kalıp fotoğraflar çekti.

"Yüzündeki korkuyu hatırlıyorum. Ne kadar da korunmasız görünüyordu. Ne kadar da korkuyordu. Çok ürkmüştü. Bir ara ondan gözlüklerini çıkarmasını istedim. Bana bakıp gülümsedi. Aslında belli belirsiz bir gülümsemeydi ama o günlerde pek az insan gülüyordu zaten. Bir hafta orada kaldığım için ailenin bir parçası gibi olmuştum. Bayan Freud bana etrafı dolaştırıyor, aile bireylerinin fotoğraflarını gösteriyordu. Özellikle Anna'nın morali çok bozuktu. İnsanlarda yeni bir bakış fark ettiğini söylüyordu: Sığınmacı bakışı."

Londra'da "sığınmacı bakışları" olan kişi Freud'du. İşin kötüsü kanseri yine ortaya çıkmıştı ve 1938'de iki ameliyat daha oldu. Artık rüyalar, bilinçdışı ve cinsellikle ilgili fikirleri Batı medeniyetine de girmişti. Yine de kendini tatminsiz ve doyumsuz hissediyordu. Psikanaliz hâlâ tartışma konusuydu, çoğu kişi tarafından gerçek bir bilim olarak kabul edilmiyordu.

www.ikilemkitap.com

Ölümü

Freud, kendini psikanaliz denilen büyük bilimin kurucusu olarak görüyordu. Bu yaşına gelene kadar fikrini kabul ettirebilmek için savaş vermek zorunda kaldığı için üzülüyordu. Zayıf düşen, her gün ölüme biraz daha yaklaşan Freud, kötü durumuna rağmen hasta bakmaya devam ediyordu. Bu ziyaretçilerden biri de Salvador Dali'ydi.

Freud, 6 Mayıs'ta 1939'da, 83'üncü yaş gününü kutlarken purosu hâlâ elindeydi. Ama kanseri tedavi edilemez bir hal almıştı, ıstırabı gittikçe artıyordu. Yıllar önce kızı Anna'dan, zamanı geldiğinde, ona gereksiz yere işkence etmeyeceklerine dair söz vermesini istemişti. 23 Eylül 1939'da Freud kızına, "zamanının geldiğini" söyledi. O akşam, öldürücü dozda morfin aldı. Doktor, huzur içinde ölmesi için yardımcı oldu. Bu onun için bir kurtuluştu. Çünkü artık onu ameliyat edemiyorlardı. Halen Freud'un külleri antika koleksiyonundaki bir vazonun içinde durmaktadır.

“Bir insana
vazgeçilmez olduğunu
hissettirdiğinizde
ilk vazgeçtiği siz
olursunuz.”

www.ikilemkitap.com

Freud'un Rüya Teorileri

Orada gördüğünüz adam uzanmış yatıyor ve bir rüya görüyor. Bu da aklımıza bir soru getiriyor:

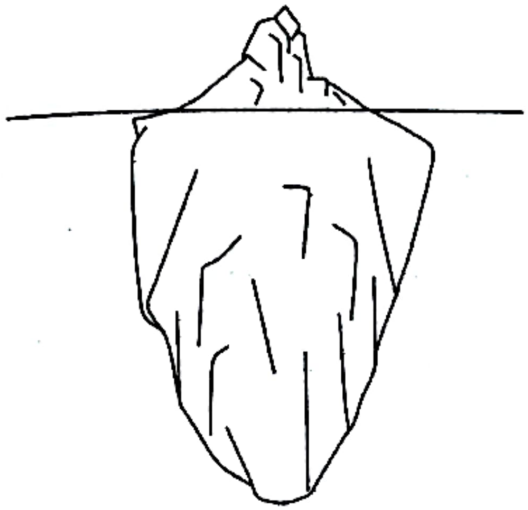
Rüyalarımızın bir manası var mı?

Diyelim ki para, ilişkiler, hatta kendisini kovalayan canavarlar gibi şeyler düşünüyor. Tüm bunlar ne anlama geliyor? Bu rüyalar nereden geliyor?

Burada Freud devreye giriyor.

Kendisi tanınmış bir nörolog ve psikiyatr. Freud'un rüyalar hakkındaki teorisi, rüyaların bilinçaltımızı, isteklerimizi, dürtülerimizi ve duygularımızı yansıttığını savunur.

Rüyalar genellikle farkında olmadığımız, saklı olan şeyleri açığa vurur.

Bunu daha iyi anlamak için şu buz dağına bakalım. Buz dağının su yüzündeki kısmı bizim bilincimizi, isteklerimizi, dürtülerimizi, ve duygularımızı temsil ediyor.

Tüm bunlar farkında olduğumuz ve başımızdan geçen şeylerdir. Suyun altında kalan bölüm ise buz dağının çok daha büyük olan kısmıdır. İşte bu kısım, bizim bilinçaltımızı temsil eder.

Bilinçaltımızdaki istek, dürtü ve duygular buradadır.

Rüyalarımızda gördüğümüz şeyler aslında bilinçaltımızda yer alanlardır. Aslında Freud bunun da ötesine geçerek,

rüyalarımızı iki bölüme ayırabileceğimizi söyler.

İlk kısım gerçekten rüyamızda ne gördüğümüzdür. Buna "asıl içerik" denir.

Yani rüyanızda bir canavar sizi kovalıyorsa, aşikar olan içerik: bir canavarın sizi kovalamasıdır.

İkinci kısım ise bu rüyanın altında yatan gizli içeriktir. Bu kısma ise "düşünsel içerik" denir. Yani yaratığın sizi kovalamasının altındaki anlam: işinizde başkaları gibi terfi edemiyor olmanız ve işinizde güvensiz hissetmeniz olabilir.

İşte bu iki yöntemi kullanarak rüyaları bileşenlerine ayırırız. Freud'a göre rüyalar hayatımızla ilgili büyük anlamlar taşımaktadır.

Rüyaların yorumlanması ve anlamlandırılması, bize yaşadığımız çelişki ve problemleri anlamak ve çözmekte yardımcı olur.

Diğer tarafta ise bir beyin resmi görüyorsunuz. Bir başka yoruma bakalım: Beynimizde beyin sapı denen bölümde nöronların ateşlediği bir çok elektrik sinyali bulunmaktadır. Bazen beynin düşünme kısmı diyebileceğimiz ön lobu tüm bu rastgele sinyalleri anlamlandırmaya çalışır.

Bu anlamlandırma Rem uykusu adı verilen süreçte gerçekleşir. Rem ingilizcede Rapid Eye Movement'ın kısaltmasıdır. Bu da hızlı göz hareketi anlamına gelir.

Bu uyku fazında göz bebekleri hızla hareket eder ve işte uykunun bu bölümünde de rüya görürüz. Bu rem uykusu esnasında beynimizin beyin sapı aktif haldedir.

Serebral korteks ve beynin ön lobu da bu beyin aktivitesini yorumlamaya çalışmaktadır. Bu bölgelerdeki aktifleşme rüyalarımızın anlamlandırılmaya, anlam sentelemeye çalışıldığına işaret eder.

Yani bu varsayım, "aktivasyon-sentez teorisi" diye adlandırılmıştır.

Daha önce belirttiğimiz üzere rüyalarımız, beynimizin beyin sapından aldığı rastgele sinyalleri çözmeye çalıştığı süreçtir.

Bu rüyalar ilk bakışta bir anlam ifade etmeyebilir. Ama bu iki yaklaşım sayesinde rüyalarımızı anlamlandırmaya çalışıyoruz. Freud'un savunduğu düşünceye göre rüyaları-

mız, farkındalığımızın dışında kalan, içimizde yaşadığımız karmaşa ve problemlere işaret eder.

Öte yandan, "aktivasyon-sentez teorisi" ise rüyalarımızın beynimizin serebral korteks ve ön lobunun, beyin sapındaki elektrik sinyallerinden anlam çıkardığı bir süreç olduğunu savunur.

Bu iki farklı yaklaşım birbirinden oldukça zıt olmakla birlikte, her ikisi de rüyaların önemine işaret eder.

Rüyalar hakkında farklı bir çok teori olsa da, bu iki yaklaşım en önemlilerindendir.

Çoğu zaman kişi, gördüğü rüyanın saçmalığından bahseder. Freud'a göre sağlıklı bir insanın gördüğü saçma rüyalar aslında bir eleştiri ve alay mekanizmasıdır. Rüya, ifade etmek istediği düşünce ve duyguyu ona uygun gördüğü bir formatta yaratır. Yani düşünsel içerik, rüyanın şeklini belirler. Bu tür rüyalar analiz edildiğinde ortaya genellikle ifade edilen duruma bir eleştiri söz konusudur, ama bu eleştiri bir çeşit sansürden geçer. Freud özellikle babası ölmüş kişilerin babalarını gördükleri rüyaların bu şekilde olduğunu ve bunun yine Oidipus kompleksi ile bağlantılı olduğunu iddia etmektedir.

Freud, rüyaların oluşumu ve işleyişi için üç önemli işlemden bahsetmektedir: yoğunlaştırma (condensation), üst-belirleme (over-determination) ve yer değiştirme(displacement)'dir.

Yoğunlaştırma

Oldukça az olan rüya malzemesinin aynı anda birçok düşünce ve duygunun ifadesi olmasına denir. Bu nedenle Freud "Yazıldığında rüya yarım sayfa dolduracaktır ama arkasında yatan analizi altı, sekiz, oniki kat daha çok sayfa isteyecektir." demiştir. Bu yoğunlaştırmanın herhangi bir oranı ya da orantısı bulunmamaktadır, çünkü rüya gerçeğin birebir sembolü değil, birçok işlemden geçmiş ifadesidir.

Üst Belirlenme

Yoğunlaştırmayla bağlantılı olarak rüyaların düşünsel ifadesinde bir "üst-belirlenme" oluşur. Freud bunu şu şekilde açıklar: Çağrışımlar aracılığıyla rüya içeriğinin bir öğesi birçok düşünceye bağlanabilir, ya da bir düşünce birçok farklı rüya öğesinde temsil edilebilir. Bu şekilde rüyanın içeriği ve onu oluşturan düşünceler arasında birçok kesişme noktası olmasına üst-belirlenme demektedir.

Yer Değiştirme

Psikanalize göre rüyalar "farklı" şekilde odaklanırlar. Rüyanın içeriğinde ön plana çıkan öğeler rüyaya neden olan düşünsel gerçek için aynı derecede önemli olmayabilir.

www.ikilemkitap.com

Ya da rüyayı oluşturan düşünsel içeriğin en önemli detayları rüyada önemsiz bir yere sahip olabilir. Hatta rüyada hiç yer almayabilir ve sadece analiz ile kurulacak bağlantılarla ortaya çıkabilirler. Bu önem ve odak değişikliklerine Freud "yer değiştirme" demektedir.

Rüyada Temsiliyet

Rüyadaki öğelerin rüyayı oluşturan düşüncelerle arasındaki bağlantı özde temsiliyete dayanmaktadır. Yani rüyasını gördüğümüz şeyler rüyada gerçekleşen düşünsel bir süreci ifade etmemektedirler. İfade edilen süreç kişinin uyanıkken gerçekleştirdiği entelektüel bir aktivitedir. Rüya bu sürecin niteliklerini kalıp olarak alır ve belirli bağlantılarla malzemesine ekler. Bu nedenle rüyalarda , neden-sonuç ilişkileri ya da çelişkiler doğrudan belirmez. Örneğin rüyada "hayır" yoktur. Bu olumsuzluğu rüya, malzemenin karşısına çıkardığı karşıtlık ve çelişki ile verir. Ayrıca iki ya da daha fazla şey arasında seçim yapılması gereken durumlarda rüya seçenekleri birleştirerek bileşik bir yapı yaratır. Mesela rüyadaki bir kişi birden fazla kişinin belirleyici niteliklerini taşıyarak bir melez karakter olur. Bu tür durumlarda düşün yorumu "şu ya da bu" şeklinde değil, ikisi birden, yani "ve" bağlacıyla kurulmalıdır.

Buna ek olarak Freud, temsiliyet ilişkilerinde dile çok büyük önem vermektedir. Rüya oluşum aşamasında görsel olarak temsil edemediği şeyleri, dil oyunlarıyla başka imajlara yönlendirerek görselleştirir. Bu bağlamda, kimi zaman, eşanlamlılık, eşseslilik gibi nitelikler ön plana çıkar.

Rüyada Hesap İşlemleri ve Konuşma

Rüya kendi kendine konuşma üretecek bir düşünsel sürece sahip değildir. Genellikle rüyada konuşulanlar, kurulan cümleler daha önce uyanıkken söylenmiş, duyulmuş, ya da okunmuştur. Bunların dışında kalanlar da bir şekilde onlara bağlantılıdırlar. Burada yine dil oyunları devreye girer.

Hesap işlemleri ise genellikle yanlış çıkmaktadır. Bunun nedeni olarak Freud, aslında bu hesap işlemlerinin gerçek hesapla bir alakaları olmamalarını gösterir. Rüyada geçen sayılar uyanık hayatta başka bağlamlarda geçmiş olan sayılarla alakalıdırlar. Rüya oluşurken rakamların ifade ettikleri önemi temsiliyet yöntemiyle ortaya koyar.

Bu savı destekleyecek bir kanıt şu olabilir: Uyurken insanların mantıksal ve matematiksel işlemlerden sorumlu olan beynin pre-temporal lobunun pasif halde olmasıdır.

Saçma Rüyalar

Bu bölümde Freud dikkatleri rüyaların kendi yargı mekanizmaları olmadığına çekmektedir. Yani rüyalarda ön plana çıkan değer yargıları ve ilgili yorumsal nitelikler rüyadan değil, rüyanın oluşumunu sağlayan düşünsel malzemeden gelmektedir. Yani bir çeşit uyarlamadır. Kimi zaman bu uyarlama o kadar başarılı olur ki, rüyanın bağımsız bir düşünce süreci varmış duygusu yaratır.

Rüyaların Duygusal Etkileri

Benzer bir durum rüyalarda ifade edilen duygular ile asıl hissedilen duygular için de söylenebilir. Rüyanın malzemesi olan düşünceler yoğun bir sansür ve değişim sürecinden geçer, ama bu düşüncelere bağlı olan duygular kalır. Bunun sonucunda bazen "rüya görme" süresince korku, üzüntü gibi duygular hissedilmesi gerekirken bu duygular hissedilmez. Ya da rüyada alakası olmayan bir durumda sevinç veya acı hissedilebilir. Kısacası rüyada hissedilen duygunun kaynağı rüyadaki imgeler ve olaylar değil, onların altında yatan ve yönlendirmeyle oluşmasını sağlayan asıl düşüncelerdir. Ayrıca rüyanın kendi malzemesi ile düşünsel malzemesinin duygular ile bağlantısı şu şekilde açıklanabilir: Rüyada

bir duygu varsa, bu mutlaka rüyanın düşünsel kaynağında da bulunur. Ama düşünsel malzemeye bağlı bir duygu illa rüyanın kendisinde var olacak diye bir kural bulunmamaktadır.

SIGMUND FREUD

BİLİNÇALTINI KEŞFETMEK

Freud, henüz genç bir araştırmacıyken bile insan zihninin en karanlık koridorlarında geziniyordu. Sahip olduğu sonsuz merak, onu hep daha da derinlere inmeye teşvik etmişti. Dünya savaşının ortasındayken bile, tüm zorluklara rağmen araştırmalarına devam etmişti. Hatta o dönem ürettiği teoriler onu 20. yüzyılın en büyük dahilerinden birisi olmasını sağlamıştı.

Freud'un hayatındaki belki en ilginç dönem, kendi psikanalizini yaptığı dönemdi. Hastaları gittikten sonra gördüğü rüyaların çıkarımlarını yapıyor, bilinçaltının derinliklerine inmeye çalışıyordu. Uzun süren bir analiz döneminin ardından elde ettiği bulgular kendini bile hayrete düşürmüştü. **Bilinçaltı neydi? Ne kadar derindeydi?**

Elinizdeki kitap Freud'un kendi anlatımıyla hayatını gözler önüne seriyor. Ayrıca onun ünlü bir biliminsanı olmasını sağlayan teorilerini, dönemin şartlarını da denkleme katarak derinlemesine açıklıyor. Okurken Freud'un zihninde bir gezintiye çıkacak ve insan zihnini onun gözünden inceleme şansı bulacaksınız.

İKİLEM

/ikilemkitap

bilgi@ikilemkitap.com

ISBN: 978-605-69858-1-2

9 786056 985812

K.D.V.'DEN MUAFTIR